

# MAISEMANHOITO- SUUNNITELMA



## VIHTIJÄRVI

- järvien keskellä, mäkien ympäröimänä



MAA- JA  
KOTITALOUSNAISET  
ETELÄ-SUOMI

*Avaimet maisemaan -hanke 2016-2018  
Auli Hirvonen*

# SISÄLLYS

JOHDANTO	3
1 HANKKEEN TOIMINTAA	6
2 VIHTIJÄRVEN TARINA JÄÄKAUDELTA ITSENÄISYYTEEN	8
3 ITSENÄISYYDEN VUOSIKYMMENTEN KERTOMAA	24
4 VIHTIJÄRVEN MAISEMAN TARINA	32
4.1 Ennen jääkautta	32
4.2 Jääkausi	32
4.3 Kivikausi	34
4.4 Historiallinen aika	34
5 MAISEMANHOITOSUUNNITELMA	38
5.1 Kylänkulttuurimaisema	44
5.2 Kylän tiemaisema	47
5.3 Vihtijärven järvet	54
5.4 Kylän luonto ja ympäristöarvot	56
5.5 Peltomaisema ja peltoluonto	62
5.6 Metsänreunat kulttuurimaisemassa	63
5.7 Koulu, Salon kauppa ja Yli-Seppä	65
5.8 Hautausmaa ja kappeli	66
5.9 Urheilukenttä, pururata ja Nummitupa	66
5.10 Muinaisjäännökset	68
5.11 Uimaranta	69
5.12 Uudensillansuo ja silta	69
5.13 Kylän pienvedet	69
5.14 Muistopuut ja yksittäiset maisemapuut	70
5.15 Infotaulu ja Syökerin alue	70
5.16 Muutoksia maisemassa	70
6 VINKKEJÄ MAISEMANHOITOON	74
6.1 Esittele oma kylämaisemasi	74
6.2 Huomioi maisema	74
6.3 Maisemanhoidon rahoittaminen	75
6.4 Laidunpankki	75
LÄHTEET JA LINKKEJÄ	77

*Kirjoittaja: Auli Hirvonen*

*Tietojen keräys: Noora Kalliomäki*

*Valokuvat: Auli Hirvonen, Noora Kalliomäki, Henrik Brummer s. 40-41 ja Juha Ahvenharju s.42-43. s. 7 8. Kaarina Pullinen*

*Taitto: Auli Hirvonen*

*Julkaisija: Avaimet maisemaan -hanke*

*ISBN 978-952-7050-20-0 (rengaskirja)*

*ISBN 978-952-7050-21-7 (pdf)*

*Painopaikka: Tuulan Pika-offset Oy. Turku.*

# JOHDANTO

Avaimet maiseman -hanke toteutettiin Uudellamaalla ja Varsinais-Suomessa vuosina 2016 -2018. Hankkeessa olivat Uudeltamaalta mukana Lohjan Saaristo ja Väänteenjoen alue Lohjalta sekä Vanjärvi ja Vihtijärvi Vihdistä. Hankkeen rahoitti Leader -ryhmä Ykkösakseli ry. Hankkeen toteuttivat ProAgria Länsi-Suomi ry / Länsi-Suomen maa- ja kotitalousnaiset ja ProAgria Etelä-Suomi ry / Etelä-Suomen Maa- ja kotitalousnaiset.

Hankkeen aikana kylissä järjestettiin kyläkävelyjä, yhteisiä maastokäyntejä, työpajoja, talkoita ja asukasiloja. Kylissä etsittiin maisemaan, kulttuurihistoriaan, luontoon, vesistöihin, historiaan ja paikallisuuteen liittyviä arvoja. Näitä arvoja on kerätty tähän raporttiin.

Vihtijärvelle tehtiin kylämaiseman hoitosuunnitelma. Sitä hyödyntämällä saadaan säilytettyä kylän maisemallinen kulttuuriperintö ja lisättyä maaseutumaiseman luonnon monimuotoisuutta. Kylämaisema on myös osa kyläläisten identiteettiä. Kulttuurimaisema ei säily ilman hoitoa ja vaatii kaikkien yhteistyötä. Vihtijärvellä on mahdollisuuksia hyödyntää alueen maisemaa ja kulttuuriperintöä esimerkiksi reitistöissä. Hoidettu kylämaisema on merkittävä vetovoimatekijä uusille ja vanhoille asukkaille sekä matkailijoille.

Kiitos erinomaisesta yhteistyöstä ja aktiivisuudesta Vihtijärven kyläyhdistykselle ja kyläläisille! Erityiskiitos tiedottamisesta ja suunnitelman tietojen tarkistamisesta.

Nauttikaa maisemastanne!





## *Vihtijärvi*

*Vihtijärvi kaikkines  
kesines ja talvines  
järvines ja lampines  
olet aina sydämes.*

*En voi koskaan unohtaa  
kotiseutuu rakkaampaa,  
jossa kesät viettää saan.  
Muistan käen kukunnan  
toukokuisen laulannan  
saunaa kun lämmittelin  
Luojan töitä ihastelin.  
Hautuumaalla käydessäin  
suuren kurkiparven näin.  
Kiuru lentää korkealla  
töyhtöhyppä matalalla  
sinivuokot kaikkialla  
metsätähdet kankahalla.  
Rypsi täydes kukassaan  
on aurinkoa tulvillaan!*

*Oi, niin paljon kauneutta  
sydämehen sattunutta  
mahtuu sinuun kotikylä  
taas sinne pääsen  
näin on hyvä.*

*Anna-Liisa Vottonen*

# 1

## HANKKEEN TOIMINTAA

Vihtijärvi sijaitsee Vihdin pohjoisosassa Karkkilan, Lopen, Hyvinkään ja Nurmijärven rajalla. Metsäisen alueen keskellä on Vihdin kruunuksi kutsuttu alue, missä on vanhaa kyläasutusta ja kulttuurimaisemaa. Kylässä eletään aktiivisesti tätä päivää. Kylällä on asukkaita noin reilu 500 henkeä ja se on myös suosittua vapaa-ajanasumisen aluetta. Kylällä toimii monia yhdistyksiä, muun muassa Vihtijärven kyläyhdistys ry, Vihtijärven Martat ry, Vihtijärven UHKA ry sekä Vihtijärven VPK ry.

Vihtijärvellä tehtiin Avaimet maisemaan -hankkeessa monia erilaisia toimia, kyläkävely, muinaisjäännöskävely, työpajoja ja pienryhmiä, talkoita ja asukastilaisuuksia. Yhteisillä maastokäynneillä mietittiin miten kylämaisemaa voidaan parantaa. Kylässä on hoidettu maisemaa ansiokkaasti.

*Kyläkävelyllä vuonna 2016.*



*Toimintaa Vihtijärvellä Avaimet maisemaan -hankkeessa*

9.5.2016	Vihtijärvi hankeinfo
24.6.2016	Pienryhmän tapaaminen ja toiminnan suunnittelua
12.8.2016	Kyläkävelyn suunnittelu
3.9.2016	Kyläkävely
11.10.2016	Työpaja, kylämainoskyltit
29.10.2016	Talkoot tiemaisemassa
23.3.2017	Työpaja, maisemahoitosuunnitelman tarkastus ja täydennys
11.5.2017	Vihtijärven muinaisjäänöskävely
27.5.2017	Raivaussahakurssin yhteydessä talkoot
8.3.2018	Kylätilaisuus ja maisemanhoito suunnitelman julkistaminen

*Muinaisjäänöskävelyllä yhteistyössä Vihdin museon kanssa 2017. Museo-amanuenssi Matti Mäki kertoi kylän historiasta ja muinaisjäänöksistä.*



# 2

## VIHTIJÄRVI KIVIKAUDELTA SUOMEN ITSENÄISYYTEEN

Yksittäisten ihmisten ja kylien historia peilaa kokonaisia aikakausia. Osa muutoksista on tullut Suomeen myöhemmin kuin muualle Eurooppaan ja osa ei ole tullut koskaan.

### Historian vaiheita ja tärkeimpiä tapahtumia Vihtijärvellä ja maailmalla:

100 000-11 000 vuotta sitten	Viimeisin jääkausi eli Veiksel-jääkausi alkoi Pohjois-Euroopassa noin 100 000 vuotta sitten ja päättyi noin 11 000 vuotta sitten. Jää kuljetti mukanaan pienentynyttä kiviainesta, moreenia. Moreenista muodostui Suomen yleisin maalaji. Jää hienonsi painonsa ansioista moreenia hiekaksi ja synnytti harjumuodostumia.
11 000 vuotta sitten	Baltian jääjärvi, jää peitti koko Vihtijärven kylän alueen, Rokokallio saattoi näkyä pieninä saarina
10 200 vuotta sitten	Yoldia -meri vaiheen alkaessa kylän maanpinta paljastui
6500 -5500 eaa.	Ancylusjärvi -vaiheen aikaan saapuivat ensimmäiset ihmiset alueelle ja merenpinta oli 65 -70 metriä nykyisen merenpinnan yläpuolella.

### Esihistoria

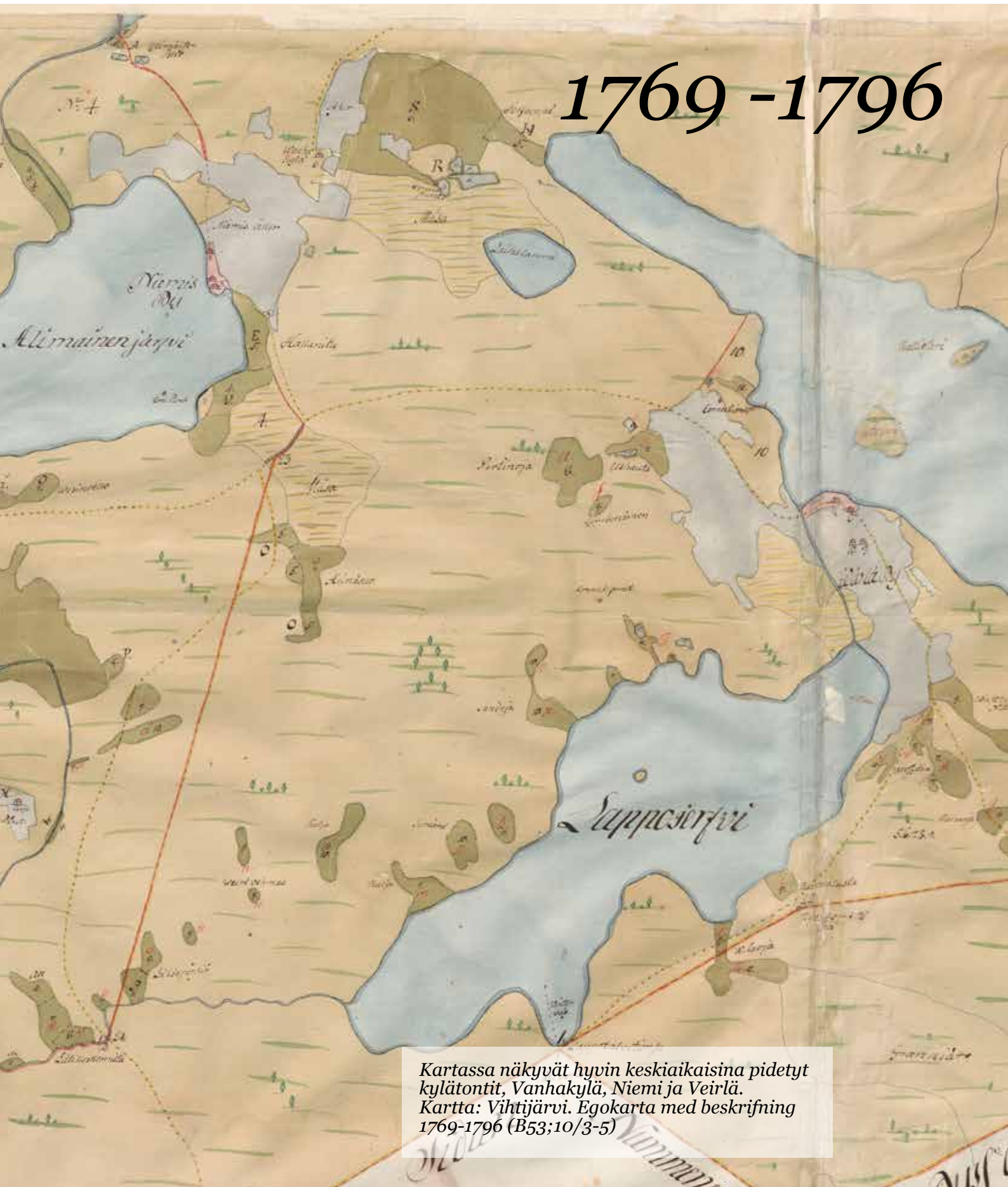
**Aikaa ennen 1300 -lukua kutsuttiin esihistoriaksi, esihistoriaan kuuluvat kivikausi, pronssikausi ja rautakausi.**

2500 -1500 eaa.	Kivikauden ihmiset asuivat mahdollisesti metsästysretkillään Vihtijärvellä, sillä kylän alueelta on tehty kivikautisia irtolöytöjä. Kivikauden ihmiset viihtyivät vesistöjen rannoilla hyvien kulkureittien varrella. Asutus oli esihistoriallisella ajalla harvaa. Elämä oli rautakaudella muuten rauhallista, mutta viikinkien ja muiden uhkien varalta rakennettiin linnoituksia. Esihistoriallisella ajalla kaskiviljely oli maanviljelyn päämuotoja, jolloin peltoina käytettiin hedelmällisiä rinne- ja rantamaita. Pellot olivat kooltaan pieniä. Märimmät ja tasaisimmat alueet jätettiin niityiksi. Karjatalous tuki maanviljelyä.
1100 -luku	Suomi oli valtiollisesti riippumaton, kunnes Ruotsi, Tanska ja Novgorodi alkoi kiinnostua alueesta, erillisten heimojen asuttama maasta.
1323	Suomi siirtyi Ruotsin vallan alle
<b>1500 -luku</b>	<b>Kuningas Kustaa Vaasa nosti Vaasojen hallitsijasuvun Ruotsin valtaistuimelle, tapahtui laajamittaisia uudistuksia, kuten uskonpuhdistus. Käytiin sotia Venäjää vastaan, mikä vaikutti Suomen talonpoikien asemaan. Nuijasota, joka suuntautui aatelien ja erityisesti Klaus Flemingiä vastaan.</b>





# 1769 -1796



Kartassa näkyvät hyvin keskiaikaisina pidetyt kylätontit, Vanhakylä, Niemi ja Veirlä.  
Kartta: Vihtijärvi. Egokarta med beskrifning 1769-1796 (B53;10/3-5)



*Muinaisjäännöskävelyllä keskiaikaisilla kylätonteilla. Keskellä peltoa olevat saarekkeet ovat myös kiinteitä muinaisjäännösalueita ja osa Niemen kylätonttia. Niemen kylätontti on nykyisin asumaton.*



1500 -luku	Vihtijärvi kuului hallinnollisesti Hämeen lääniin ja kirkollisesti Loppeen
1500 -luvun alkupuoli	Keskiajalle oli tyypillistä, että valtio luovutti veronkannon yksityisten ihmisten huomaan. Myös Vihtijärven kylät (Veirlä, Niemi, Hiiskula ja Vanhakylä) läänitettiin valtaneuvos Erik Flemingille. Flemingillä oli myös muualla Suomessa huomattavia läänityksiä. Erik Fleming (1487 –1548) oli suomalainen sotilas, valtaneuvos, Kuitian kartanonherra ja jonkin aikaa myös koko Suomen käskynhaltija. Hän oli Etelä-Suomen laamanni vuodesta 1525 ja omana aikanaan Suomen vaikutusvaltaisin mies. Vihtijärveltä käytiin kauppaa tallinalaisten kanssa todennäköisesti Flemingin toimesta.
1500 -luvun alkupuoli	Erik Flemingin aikaan vihtijärveläinen maisema koki suuria muutoksia. Vihtijärven alue oli haluttua läänitysalueetta runsaan saaliseläimistön ja erityisten metsävarojensa takia. Alueen metsät tarjosivat kaskipeltoviljelylle ja mäntytervanpoltolle erinomaiset olosuhteet. Erik Fleming teki näillä keinoilla suvulleen suuren omaisuuden. Vihtijärvellä oli poikkeuksellisesti ”kaskivouti”. Flemingin suku kaskesi kylän maita noin 100 vuotta.
1526	Erik Fleming julisti virallisissa asiakirjoissa Vihtijärven ja Nummenkylän väliseksi rajakohdiksi Lappotalvitiensuun, Kynnysmäen, Kairosniemen, Servenröykän ja Korven.
1549	Flemingin läänitykset siirtyivät Niemen ja Hiiskulan kylistä hänen vaimolleen. Kylissä oli tällöin yhteensä yhdeksän taloa.
1500 -luvun loppupuoli	Vihtijärven neljänneskylän muodosti myöhäiskeskiajalla neljä kylää: Niemi, Vanhankylä, Veirlä ja Hiiskula. 1500-luvun loppupuolella yhteinen taloluku oli 11. Asutus keskittyi järvien välisille kannaksille.
1560 -1597	Läänitysten uusi hallinnoija oli Klaes Fleming. Hänen aikanaan kylissä oli edelleen yhdeksän taloa.
1500 -luvun loppu	Ruotsissa siirryttiin feodaalisiin omistusoikeuskäsitteisiin ja maaomaisuus jaettiin kruununtiloihin, perintötiloihin ja rälsitiloihin. Maatiloilla oli erilaisia verovelvollisuuksia ja tilallisen omistusoikeus ja hallintaoikeus tilaan vaihteli. Rälssitila oli maaveron maksusta ikuisiksi ajoiksi vapautettu maatila. Perintötila eli perintötalo oli aiemmin yksityisen henkilön omistama tila, josta oli suoritettava vero. Kruununtila oli kruunun pysyvää omaisuutta, johon sitä viljelevä talonpoika sai vain käyttöoikeuden. Vihtijärvellä on ollut näitä kaikkia verotusvelvollisuuksia.
<b>1600 -luku</b>	<b>Ruotsin vallan aikaa, kauppa kasvoi. Elettiin löytöretkien luoman maailmantalouden kasvun aikaa. Oli viljan ja raudan kausi Etelä-Suomessa.</b>



# 1776-1805



# 1806-1829



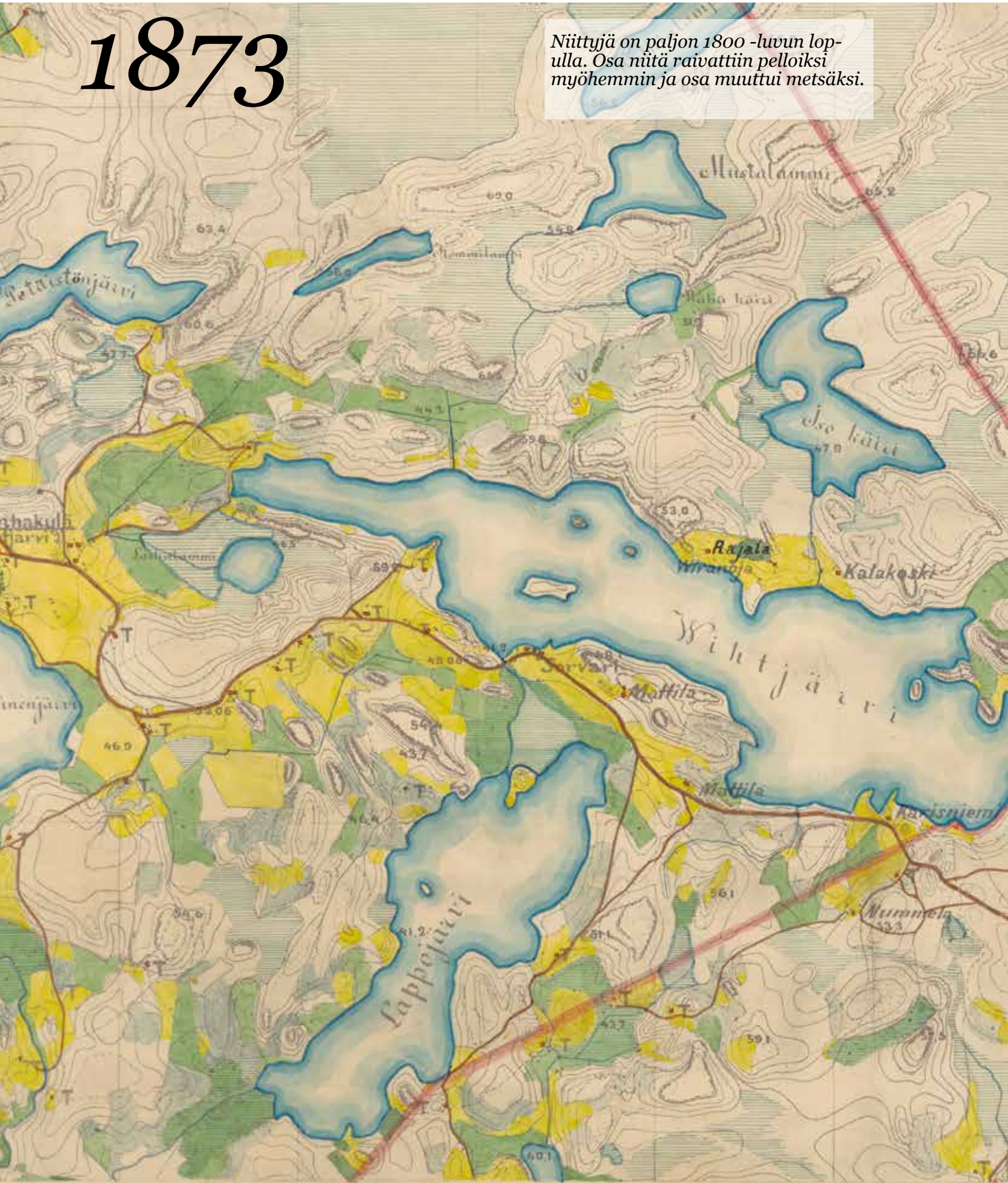
1800-luvun alkupuolen kartassa näkyvät hyvin selvästi Vanhakylän rakennusten sijainnit, vanhat pellot ja niityt. Tähän aikaan niittytaloudella on ollut suuri merkitys. Suurin osa nykyisistä pelloista on ollut vielä niittyjä. Pelloilla viljeltiin viljaa ja muita kasveja. Niityiltä kerättiin eläinten talviravintoa ja eläimet laidunsivat niin peltojen, että niittyjen ulkopuolisia alueita.



Kartta: B53:10/10-25 Vihtjärvi; Niemis, Wanhakylä och Wärälä hemm.: ego-karta, protokoll och delningsinstrument (1806-1828). Kansallisarkisto.

# 1873

Niittyjä on paljon 1800 -luvun lopulla. Osa niitä raivattiin pelloiksi myöhemmin ja osa muuttui metsäksi.

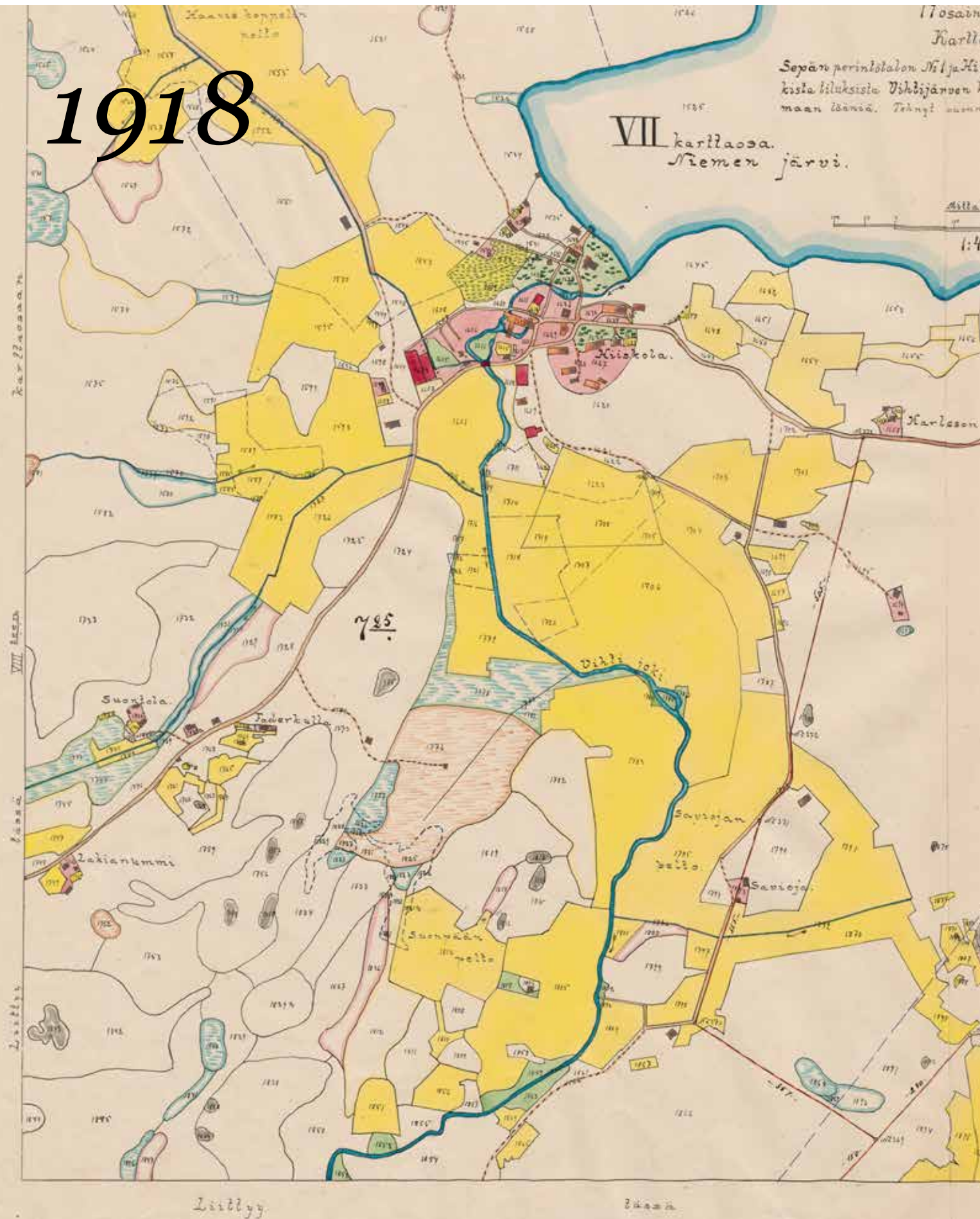






- 1634 Vihtijärvi oli vielä Fleming -suvun hallussa. Henrik Fleming hallitsi aluetta henkikirjojen mukaan.
- 1600 -luku Ratsutiloja nimettiin rustholleiksi, joka tarkoitti, että talossa varustettiin mies ja hevonen sotaa varten ja vastapalveluna saatiin verohelpotuksia kuninkaalta.
- 1600 -luku Flemingin läänitykset päättyivät vuosisadan saatteessa. Tuoloin Hurrin, Kaupin, Syökärin ja Kuloin tilat olivat muuttuneet Kourlan kartanon rälssitiloiksi. Muut tilat olivat talonpoikien hallussa. Tarkastusten mukaan Vihtijärven pellot eivät kuuluneet hyvien peltojen joukkoon. Suurin uhka asutukselle olivat suuret katovuodet. Vuosisadan loppupuolella syntyi monia autiotiloja.
- 1700 -luku** **Isoviha oli suuren Pohjan sodan aikainen Venäjän miehitys Suomessa. Muuten vuosisata oli Ruotsin vallan aikaa.**
- 1713 -1721 Isovihan aika. Vihtijärveläisille tämä oli sortoaikaa. Venäläiset hakkauttivat tukkeja ja lankkuja ja laivanrakennustarpeita ja kuljetuttivat ne Helsinkiin. Flemingien, suurvaltasotien ja isovihan jälkeen kylän talot olivat rapakunnossa. Vanhakylän tila oli viljelemättä sadan vuoden ajan. Vain Sepän, Linnan ja Porrin tilat olivat säilyttäneet perintötilaoikeutensa.
- 1730-luku Säädettiin verovapaus talonpoikien takamailleen raivaamille uusille viljelyksille.
- 1740-luku Annettiin verovapaus soille ja hyödyttömille takamaille raivaetuille viljelyksille.
- 1747 Talonpojat saivat myös perustaa uudistiloja ja torppia, ennen oikeus oli vain kartanoiden aatellisilla.
- 1747-1749 Ikkunaveron kantaminen, kylässä oli 10 taloa, Seppä, Porri, Sorvari, Poukoi, Vanhakylä, Linna, Syökäri, Kauppi, Hurra ja Kuloi
- 1757 Ensimmäinen isojakoasetus annettiin. Isojako hajotti ryhmäkylät ja muodostui maanomistajien joukko. Viljelysmaat jaettiin. Tilojen maat pyrittiin kokoamaan suuremmiksi kokonaisuuksiksi.
- 1770 -luvulla Kylään alkoi muodostua torppia. Kourlan kartanolla tiedetään olleen 13 torppaa, jotka suorittivat veronsa rahassa eli noin 15 rikstaalaria jokainen. Muilla taloilla ei ollut kahta, kolmea torppaa enempää.
- 1775 Annettiin ensimmäiset isojaon lohkolukumääräykset.
- 1798 Yli-Sepän päärakennus rakentui ja tienpuoleinen pää valmistui seitsemän vuotta myöhemmin.
- 1700 -luvun loppu Vakainainen asutus saapui Ylimmäisen kulmalle

1918

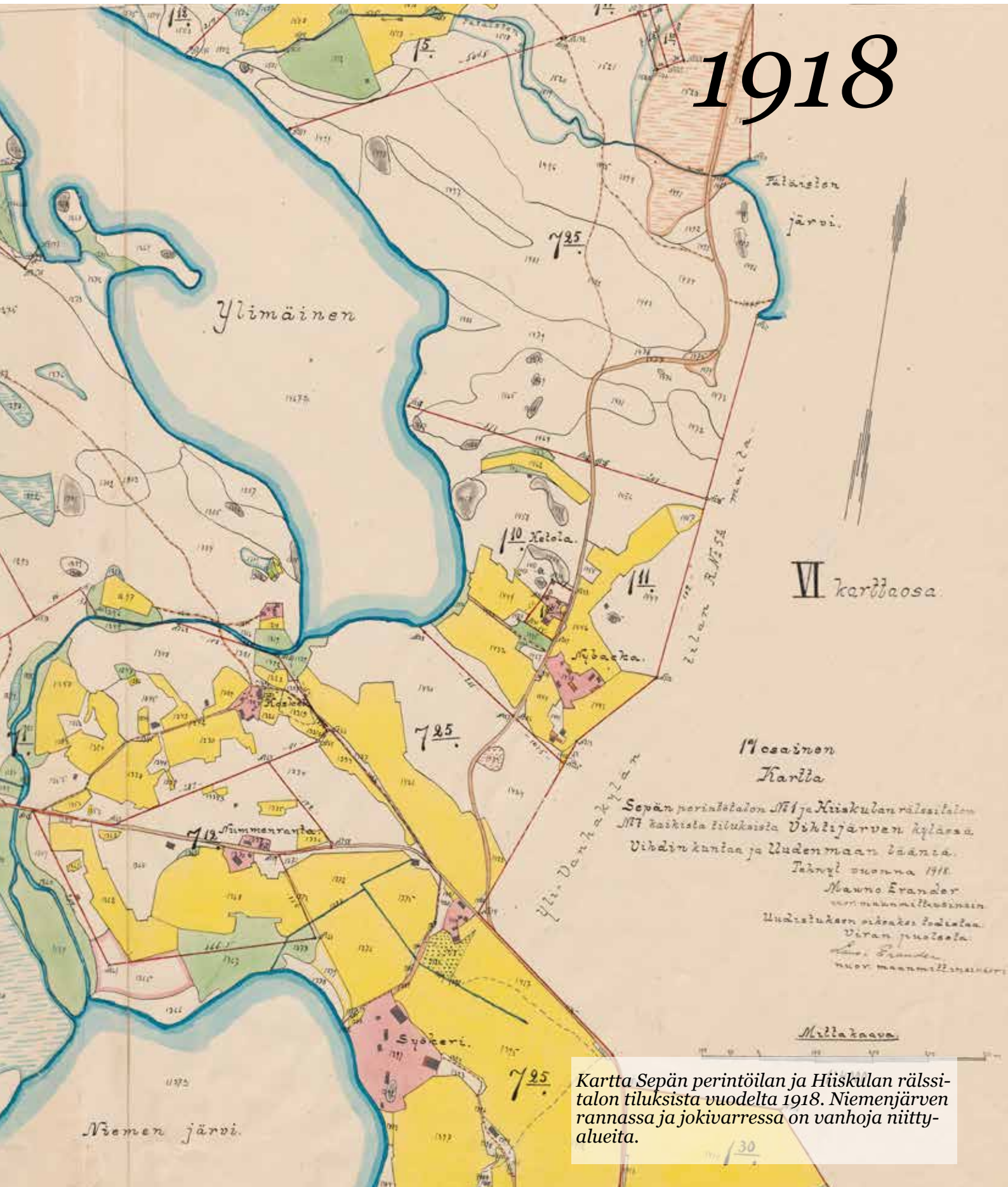




1800 -luku	<b>Ruotsin ja Venäjän sota, tunnettu Suomen sotana, käytiin vuosina 1808 -1809. Vuonna 1809 Suomi siirtyi Venäjän vallan alle ja autonomisen itsehallinnon aikaan. Venäjän keisarista tuli Suomen autonomisen suuriruhtinaskunnan suuriruhtinas.</b>
1800 -luku	Neljä kylää ja kaksitoista taloa. Niemen kylässä oli kaksi perintötilaa Yli-Seppä ja Ali-Seppä, Vanhankylän tila oli kruunun-tila ja Syökäri rälssimaata. Veirlän kylässä Porrin perintötila, Poukoin ja Sorvarin kruununtiloja ja Kuloi rälssitila. Hiiskulan kylään kuuluivat Hurrin ja Kaupin rälssitilat. Lisäksi Niemen kylän tiloilla oli 7, Veirlässä 10, ja Hiiskulassa 15 torppaa.
1800 -luku	Torppariasutus levisi hyvien niittyalueiden reunoille.
1815 -luku	Elettiin suurtilojen muodostumisaikakautta. Torppien määrä kasvoi, tuolloin esimerkiksi Hiiskulan kartanolla oli 39 torppaa.
1820 -luku	Nurmijärven ryövärijoukko ryösti Porrin tilan, vei rahat ja arvoesineet. Nurmijärvellä vaikutti miessakki, joka rosvoitollaan hallitsi aluetta melko kauan. Nurmijärven rosvoille kelpasi uhreiksi niin kartanonomistajat, torpparit, papit, virkamiehet kuin käsityöläisetkin.
1836 -1868	Hiiskulan kartano muodostui vapaaherra Arthur Wilhelm Klinckowströmin ostaessa Hurrin, Kaupin, Syökärin ja Kuloi rälssitilat. Kylän tilaluku kääntyi laskuun Hiiskulan kartanon laajentaessa omistuksiaan. Omistajaa pidettiin huonona isäntänä ja torpparit pakenivat naapurikyliin. Kartano oli Klinckowströmin suvulla vuoteen 1868.
1859	Maakauppa vapautettiin
1860 -luku	Suomalaisuuden heräämisen sekä uudistusten ja talollisuusluokan varallisuuden nousun aikaa, kunnes nälkävuodet koettelivat 1860-luvun lopulla. Pulavuodet vaikuttivat myös metsämyyntiin ja palkkoihin.
1862	Ensimmäinen kauppa perustettiin Poukoin tilalle, kylässä oli useita maakauppoja.
1865 -66	Nälkävuodet
1869	Hiiskulan kartano siirtyi Brummerin suvulle.
1870 -luku	Hiiskulan kartanoon liitettiin Porrin perintötila
1880 -luku	Hiiskulan kartanoon liitettiin Poukoi ja Sorvarin perintötilat
1892	Hiiskulan hovineuvos Brummerin johdolla aloitettiin kalanviljelytoiminta. Hän luovutti Vihti- ja Lapoojärven Suomen kalastusyhdistyksen käyttöön.
1895	Vihtijärven kansakoulun perustaminen



# 1918



VI karstiiosa

14 osainon  
Karilla

Sepän perintötilan M1 ja Hiiskulan rässi-  
tilan M7 kaikkista tiluksista Vihtijärven kplassa  
Vihtijärven kuntaa ja Uudenmaan lääntä.  
Tehnyt vuonna 1918  
Mauno Erander  
ennakkumittausin  
Uudistuksen ohjeita koskien  
Viran puolesta  
L. Brander  
uor. maanmittausmestari

Kartta Sepän perintötilan ja Hiiskulan rässi-tilan tiluksista vuodelta 1918. Niemenjärven rannassa ja jokivarressa on vanhoja niitty-alueita.

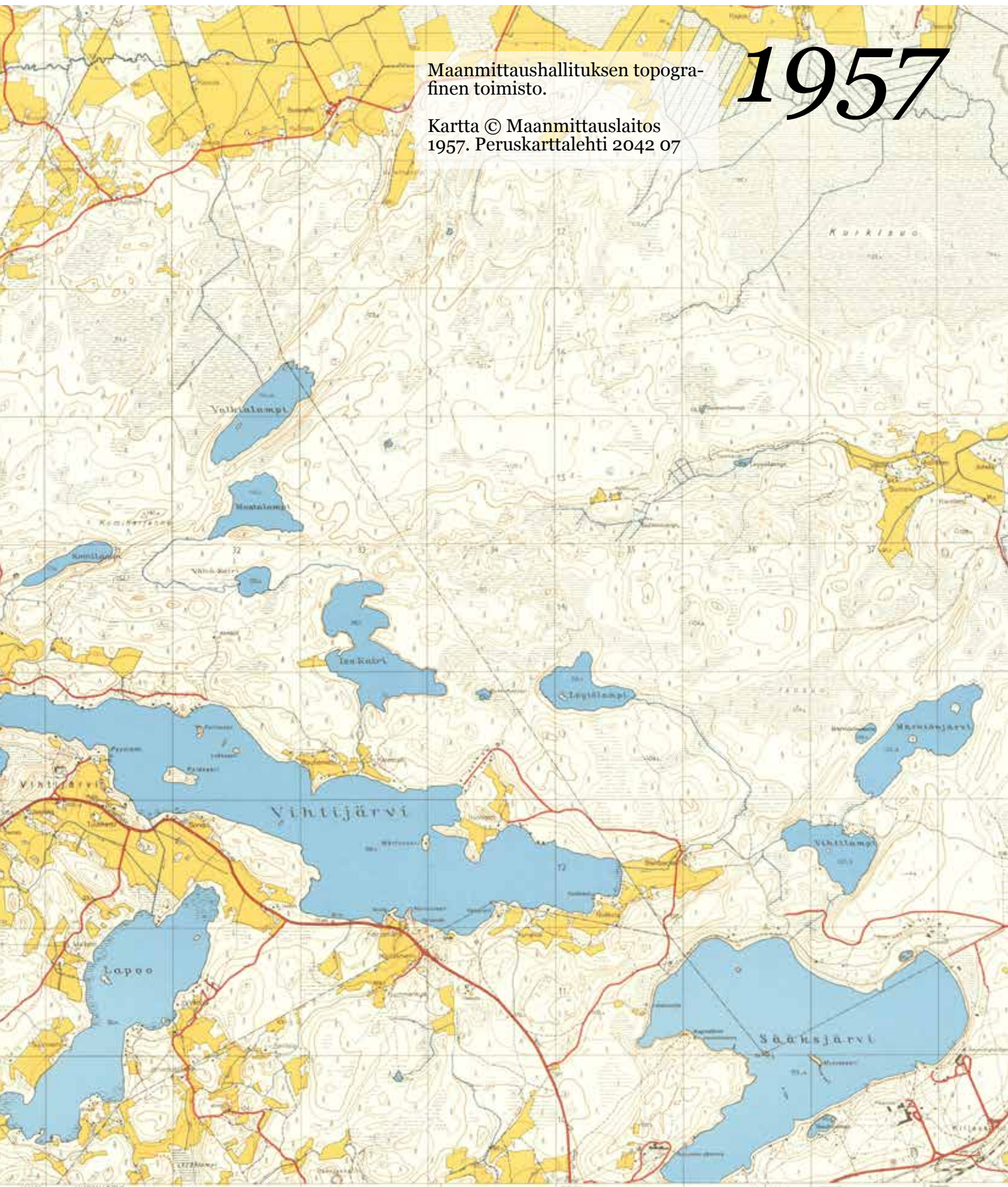
1896	Koulutoiminta alkoi 1890 -luvulla ja Vihtijärven kansakoulu perustettiin
1800 -luvun loppupuoli	Ylimmäisestä nostettiin järvimalmia Högforsin ruukin tarpeisiin
1800 -luvun loppu	Kylän niittyjen määrä on suurimmillaan. Elettiin niittytalouden aikaa. Metsät olivat eläinten laitumia. Pelloilla viljeltiin viljaa. Niityiltä tehtiin eläinten talviheinät.
<b>1900 -luku</b>	<b>Mullistava huomattavien teknologisten, ideologisten, yhteiskunnallisten ja lääketieteellisten edistysaskelten vuosisata. Ensimmäiset ihmiset kävivät kuun pinnalla. Myös sodat saavuttivat ennennäkemättömät mitasuhteet. Lähes jokainen elämän osa-alue mullistui länsimaissa.</b>
1900	Kylässä oli enää kolme tilaa, Hiiskula, Yli- ja Ali -Vanhakylä.
1906	Vihtijärven työväenyhdistys perustettiin. Jäseniä oli 42 ensimmäisenä vuotena.
1907 -1910	Yli-Sepän talossa toimi posti.
1909	Vihtijärven työväenyhdistys lakkautettiin.



Maanmittaushallituksen topografinen toimisto.

Kartta © Maanmittauslaitos  
1957. Peruskarttalehti 2042 07

# 1957



# 3

## ITSENÄISYYDEN VUOSIKYMMENET

Suomi täytti vuonna 2017 sata vuotta. Sadan vuoden aikana kylässä ja kylämaisemassa on tapahtunut paljon muutoksia. Myös vihtijärveläisten elämä heijastelee itsenäisen Suomen ensimmäisen sadan vuoden historiaa. Itsenäisyyden alkupuolta Suomessa leimaavat sodat ja loppupuolta mittava modernisaatio ja nopea kehitys hyvinvointiyhteiskunnaksi ja maatalousyhteiskunnasta teollisuusyhteiskunnaksi.

**1910 -luku** Käytiin ensimmäinen maailmansota, koettiin sortokausi, voimaan tuli torpparilaki. Suomi oli syntyessään sananmukaisesti nuori kansakunta, vuonna 1917 suomalaisista 35 prosenttia oli alle 15-vuotiaita ja puolet alle 25-vuotiaita. Suomi oli itsenäistyessään maatalousvaltainen maa.

1910 -1916 J.E. Salon Kauppa toimi Yli-Sepän talon tienpuoleisessa päässä.

1911 Hiiskulan kartano siirtyi insinööri Hans Wilhelm Brummerille. Kartano oli suurimmillaan tähän aikaan. Hiiskulaan kuului neljä sivutilaa, Syökäri, Sorvari, Kärrri ja Tupakkiaro.

1912 Uusi Kauppala rakentui J.E. Salon kiinteistölle Yli-Seppää vastapäätä. Posti siirtyi Yli-Sepältä Kauppalan yhteyteen

1915 Kylässä oli torppia 43.

1917 Työväenyhdistys perustetaan uudestaan.

1917 Suomi itsenäistyi.

1918 Sisällissota kosketti myös Vihtijärveä, 43 miestä oli poissa.

1918 Torpparilaitos raukesi torpparilain myötä ja vuokra-alueiden lunastamisoikeudella. Hiiskulan kartanosta erotettiin torpparilain mukaan 40 torppaa yli 1500 ha edestä.

**1920 -luku** Torpparit itsenäistyivät. Elettiin voimakasta ja dynaamista uudistumisen vaihetta. Modernismin vuosikymmen, ihmiset kokivat elävänsä jonkinlaisessa välitilassa matkalla vanhasta uuteen. Vuosikymmen oli merkittävää eheytyksen aikaa sotien jälkeen. Suomi oli edelleen maatalousyhteiskunta.

1920 -luvun alku Suuret hakkuut seudun työllistäjänä. Hiiskulan kartanon metsät olivat järeää luokkaa ja vanhoiksi kasvaneita. Koivikkoalueet olivat laajoja. Puut kuljettiin jokien varteen ja niitä uitettiin Vantaanjokea ja Lepsämänjokea pitkin etelään.





Vanha tammi Vanhakylän kylätontin lähistöllä



- 1925 Uusi koulu valmistui. Kouluhallituksen pääarkkitehti Toivo Salervo suunnitteli rakennuksen, jota käytettiin myös jumalanpalveluksiin.
- 1925 Maavero lakkautettiin. Käsitteet: perintötila, rälssitila ja kruunun-tila menettivät merkityksensä verovelvollisuuden perusteena Suomessa.
- 1930 -luku** **Vuosikymmentä leimasivat jyrkät vastakohtaisuudet ja poliittiset ääri-ilmiöt, alkupuoli talouslaman ja puutteen aikaa, loppupuoli talouskasvun aikaa. Vuosikymmen päättyi katastrofiin Neuvostoliiton hyökättyä maahan marraskuussa 1939. Suomi oli edelleen maatalousyhteiskunta.**
- 1932 VPK perustettiin, tätä ennen toimi Hiiskulan kartanon palokunta.
- 1933 Urheiluseura Vihtijärven UHKA perustettiin.
- 1935 Lotta-Svärd järjestö perustettiin
- 1939 Talvisota syttyi marraskuussa ja Neuvostoliitto hyökkäsi Suomeen. Sota kesti 105 päivää.

<b>1940 -luku</b>	<b>Toinen maailmansota päättyi ja tuli jälleenrakennusaika- kausi. Sodat hallitsivat vuosikymmenen alkupuolta, vuosikymmenen loppupuoli oli sodan jälkipyykin pesemistä ja vaaran vuosien aikaa.</b>
1940 -1944	Käytiin talvi- ja jatkosota. Talvi- ja jatkosodassa kaatui 26 vihtijärveläistä miestä.
1947	Kylän hautausmaa vihittiin käyttöön. 13.12.1946 Hiiskulan autonkuljettajan lapset, Maila ja Antero Rantala, 13 vuotta ja 2 vuotta, hukkuivat Alimmaisen järveen. Insinööri Hans Wilhelm Brummer lahjoitti silloin Vihtijärven keskustasta maata Vihdin seurakunnalle Pikku Anteron hautausmaaksi.
1947	Vihtijärven Martat ry perustetaan
1940 -luvun loppu	32 siirtokarjalaista ruokakuntaa muutti kylälle sotien jälkeen. He tulivat Antreasta, Uusikirkolta, Heinjoelta, Viipurin maalaiskunnasta, Kirvusta, Ihantalasta ja Koivistosta. Maanlunastuslain mukaan Hiiskulan kartanosta erotettiin 400 ha siirtoväelle ja rintamamiehille. Paikalliset tilat luovuttivat maitaan siirtolaistiloille. Siirtolaisasutus sijoittui peltoaukeiden reunoille ja kylän harvaanasutuille takamaille.
<b>1950 -luku</b>	<b>Jälleenrakennuskausi jatkui ja sitä seurasi maa- ja metsätalouden modernisaatio. Suomessa oli vielä maatalousvaltainen runsaan neljän miljoonan ihmisen yhtenäiskulttuuri, joka kaupungistui ja teollistui ripeää tahtia. Vuosikymmen oli suomalaisen muotoilun ja arkkitehtuurin kultakausi.</b>
1950 -luvun alku	Metsätyön mullistuivat, ensimmäiset moottorisahat ilmestyivät ja puutavara lähti kuorma-auton kyydissä tienvarresta.
1950 -luku	Hiiskulan kartanon ympäristö muodosti yhteisön Vihtijärvellä. Kartanolla oli mylly, saha, pärehöylä, sähkölaitos, paja ja kirjanpitäjän asunto. Navetan ja oman meijerin välillä oli rautatie maidonkuljetusta varten.
1950 -luku	Vihti-Vihtijärvi-Helsinki linja-auto alkoi liikennöidä. Linja-autoilla oli myös mahdollisuus päästä elokuviin Korven seurantalolle, missä elokuvia näytettiin joka sunnuntai-ilta.
1952	Nummitupa Oy siirtyi VPK:n omistukseen.
1954	Nummituvan vihkiäiset
1957	Hiiskulassa kokeiltiin nopeakasvuisten hybridihaapojen viljelyä metsänhoitaja Ernst Lönngrenin johdolla. Haapoja istutettiin Nummen pellolle. Tulitikkupuilla oli kysyntää, mutta yritys ei onnistunut, vaan puista tuli hyvin oksaisia ja lahovikaisia.
1957	Kappelikuoro perustettiin.

1960 -luku	<b>Tapahtui muutos maatalousvaltaisesta yhteiskunnasta teollisuusmaaksi, suuren murroksen vuosikymmenen, suuri muuttoliike maalta kaupunkiin. Suurten ikäluokkien kapina silloin vallitsevaa järjestelmää vastaan, ammattiyhdistysten vaikutusvalta nousi, elintaso nousi. Maaseutu alkoi taantua ja teollisuus keskittyi etelään.</b>
1961	Nummituvan urheilukentän avajaiset
1960 -luku	Nykyinen Ylimmäisen tie on rakennettu 1960 -luvulla, vanha tie oli hyvin mäkinen ja mutkainen. Vanha Ylimmäisentie kulki Lehtorannantietä ylös Lopentien risteyksestä.
1961	Pikku Anteron hautausmaan yhteyteen rakennettu kappeli valmistui. Tulevan kappelin alttaritauluksi jo aiemmin saatu insinööri Hans Wilhelm Brummerin lahjoittama ”Paimenten kumarrus” (Severin Falkman 1871) kiinnitettiin alttariseinälle.
1965	Vihtijärvelle perustettiin kalastuskunta Hiiskulan ja osan kartanosta lunastettujen torppien välille.
1960 -luku	Kylän uusi rakentaminen sijoittui pääasiassa teiden varsille.
<b>1970 -luku</b>	<b>Maatalousväestön määrä väheni. Aikakautta leimaa kaupungistuminen ja maaltamuutto. Suomi rikastui, ympäristötietoisuus heräsi, oli Kekkonen aika ja YYA-sopimus, rockmusiikin tuleminen ja vihreä liikkeen synty.</b>
1970 -luku	Vihtijärvi - Karkkilantie suoristettiin 1960 -1970-luvuilla Vihtijärven kohdalta. Helsinkiin päin tie valmistui vuonna 1972 (Nummituvan toiselle puolelle).
1970 -luku	Kylällä elettiin murroskautta ja väki väheni kylältä.
1972	Liikekeskus perustettiin Seppo Salon toimesta Vihtijärven keskustaan, siinä olivat kauppa-, posti- ja pankkipalvelut sekä polttoaineen jakelupiste.
1972- 1973	Vihtijärveen on istutettu siikoja ja järvitaimenia ja ankeriaita. Karppeja on istutettu Vihti-, Niemen-, Ylimmäisen ja Lapoon järviin.
1979	Vihtijärven kylätoimikunnan perustaminen
<b>1980 -luku</b>	<b>Suomessa elettiin vahvan hyvinvointivaltion aikaa, oli voimakas taloudellinen nousukausi, Kekkonen luopui vallasta, Koivisto valittiin presidentiksi. Aikakautta leimaa kasinotalous. Lähennyttiin Eurooppaa. Berliinin muuri murtui.</b>
1980 -luku	Metsäkaupassa tapahtui suuri muutos. Maisteri Henrik Brummer teki metsäpalvelusopimuksen Tehdaspuu Oy:n kanssa. Tehdaspuun hoitaessa hakkuut sekä kuljetuksen. Työntekijöitten siirtymisestä Tehdaspuulle vanhoina työntekijöinä huolehdittiin.

- 1981 Hiiskulan perusti Pyyniemen asuinalueen, jotta koulu saataisiin säilymään ja kylän koko pysymään tarpeeksi suurena.
- 1981 -1985 Uudet yrittäjät Seppo Salon liikekeskuksessa
- 1987 Monitoimitalo valmistui, neuvola ja päiväkoti
- 1990 -luku Aikakautta leimasivat liittyminen EU:hun, lama, yritysten konkurssit, suurtyöttömyys, Suomen ja Neuvostoliiton välisen YYA-sopimuksen raukeaminen Neuvostoliiton romahtaessa vuonna 1991 ja Suomen liittyminen vuoden 1995 alussa Euroopan unionin jäseneksi.**
- 1990 -luku Vihtijoen rapukuolema herätti huolta. Syyksi selvisi kirvaan käytetty torjunta-aine. Huoli järvien ja kalakantojen tilasta yleisesti kasvoi.
- 1991 Posti lopetti toimintansa

Entinen Hiiskulan kartanon metsänvartijan asunto. Suunnittelija Heikki Siikonen.



1992 -1996	Salon kauppiaspariskunta palasi pitämään Salon liikekeskusta.
1996	Pankki siirtyi Vihdin kirkonkylään.
<b>2000 -luku</b>	<b>Siirryttiin euroon, elettiin Nokian menestystarinaa, oli sekä nousukausi että lama ja finanssikriisi. Suomi oli jälkitekollinen runsaan viiden miljoonan ihmisen yhteiskunta. Tarja Halonen valittiin presidentiksi, internet ja matkapuhelimet yleistyivät. Suomi kansainvälistyi taloudellisesti ja kulttuurisesti.</b>
2003	Vihtijärven kyläyhdistys ry rekisteröitiin.
2003	Lotta -muistomerkki pystytettiin kappelin viereen ja vihittiin käyttöön.
2004	Vakituisia asukkaita ja kesäasukkaita oli kylässä lähes saman verran.
2006	Syökerin Tupa avattiin.
2006	Sotaveteraanit saivat oman muistolaatan hautausmaalle.
2007	Koulu oli lakkautuksen uhan alla, mutta se kunnostettiin koko kylä talkoovoimin vuosina 2007- 2009.
2009	Vihtijärven peruskorjatun yläkoulurakennuksen avajaiset
<b>2010 -luku</b>	<b>Vuosikymmentä leimaa maahanmuuttajat, lama, työttömyys, sosiaalinen media, maahanmuuttokeskustelu, vihapuhe ja digitalisaatio. Talouden suurimmat ongelmat johtuvat viennin ongelmista ja rakennemuutoksen jälkeisestä työttömyydestä. Hyvinvointiyhteiskunnan muuttuminen. Ilmastonmuutoksen uhka.</b>
2010	Uudenmaan maakuntahallitus valitsi Vihtijärven vuoden uusmaalaiseksi kyläksi
2010	Asukkaita oli 514 sekä kesäaikaan kaksinkertainen määrä
2010	Valtakunnallinen Vuoden kylä
2010 -luku	Aktiivista hankkeiden aikaa
2013	Asukkaita on 539 ihmistä



Ylispään pihassa.

# 4

## VIHTIJÄRVEN MAISEMAN TARINA

Jokaisen kylän maisemalla on oma tarinansa. Se kertoo kylän asukkaista ja edeltävien ja nykyisten sukupolvien työstä ja aikakausten vaikutuksista kylien elämään. Maisemassa on piilossa lukuisia tarinoita menneiltä ajoilta. Osan tarinoista se paljastaa ja osa pysyy piilossa ja ikuisena salaisuutena. Tämä näkymätön maisema on mielenkiintoinen historian kerros kylissä.

Kylien nimistö kertoo osaltaan eläytystä elämästä. Eräkaudella, ennen kiinteää asutusta pystytettiin erämaihin erilaisia rakennuksia, esimerkiksi aitta, koppeli, kota, maja, mylly, paja, pirtti ja riihi, kaskiriihi, sauna, talas, talli ja tölli. Nämä vanhat rakennusten paikat elävät vielä Vihtijärvellä muutamissa paikannimissä, kuten Kalakoppiniemi, Haaviskoppeli, Haavikoppelinoja ja Uudensillansuo. Suurin osa eläinten nimiin liittyvistä paikannimistä liittyy metsästyksen. Nimet kertovat metsäneläinten oleskelu- ja pyytämisaikoista. Vihtijärvellä on muun muassa Pyyniemi, Teerimäki ja Huuhkainmäki. Kalastukseen viittaavat Kalakoski ja Kalakoskenoja. Laiduntamiseen liittyviä nimiä kylässä ovat Porrinhaka, Viranoajanhaka, Kannistonhaka, Lätinkoskenhaka ja Härkähaka. Usein niittu- tai heinänimisiltä luonnonniityiltä on korjattu kuivaa heinää. Kylässä on muun muassa Pilliniittu.

### 4.1. ENNEN JÄÄKAUTTA

Vanhinta tarinaa kylän maiseman historiasta kertoo kallioperä ja kylän kallioalueet. Ne ovat olleet olemassa jo kauan ennen kuin jääkausi muovasi maiseman uudelleen. Suomen kallioperä on hyvin vanhaa, Etelä-Suomessa se on muodostunut noin 1900-1800 miljoonaa vuotta sitten. Sen lisäksi, että Suomen kallioperä on vanhaa, se on myös hyvin paksua. Korkeimpia alueita on Rokokallion alue, joka ulottuu 156 metriä merenpinnan yläpuolelle. Rokokallio on Vihtijärven merkittävin geomorfologinen muodostuma. Rokokallio on luokiteltu valtakunnallisesti arvokkaaksi kallioalueeksi.

Kallioperä kylän pohjoispuolella on pääsääntöisesti mikroklinisgraniittia.

Alueen pääasiallinen kivilaji on pyrokseenikneissi. Lisäksi esimerkiksi Rokokallio on kiillegneissiiä ja kiilleliusketta. Lisäksi alueella on juovamaisina muodostumina granodiriittiä, tonaliittia ja kvartsidioriittiä.

### 4.2. JÄÄKAUSI

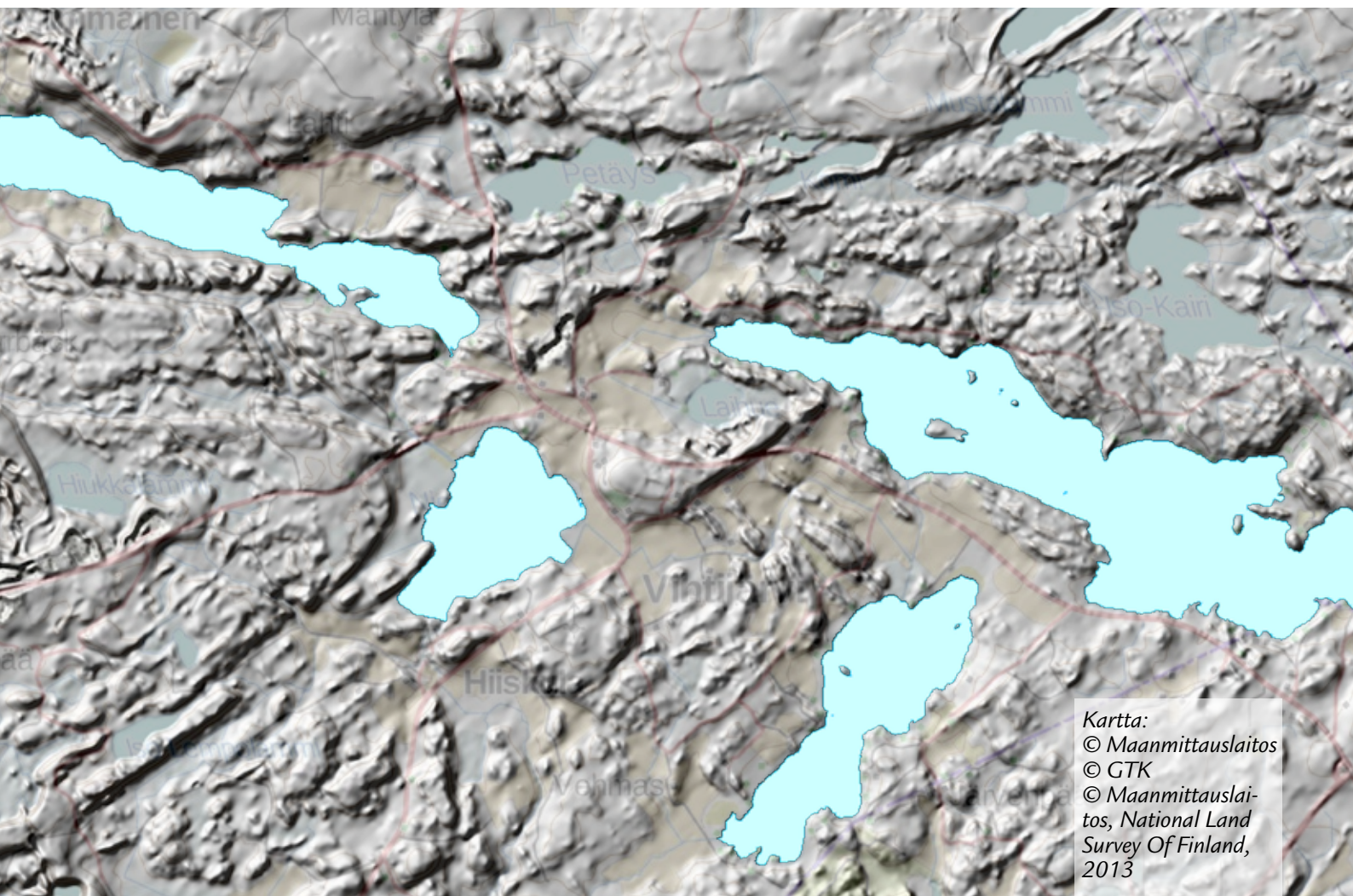
Maiseman korkokuva on peräisin mannerjäätikön kulutus- ja kasaustyöstä sekä jäätiköjokien lajittelutyöstä. Vihtijärväinen maisema heräsi henkiin aivan toisenlaisena jääkauden jälkeen. Suuret jäämassat olivat muokanneet alueet uusiksi. Vesi laski erilaisen vaiheiden jälkeen ja paljasti kylän maaperän. Alueen maaperä koostuu pääosin moreenista, sorasta ja hiekasta. Alueella on kalliopaljastumia suhteellisen vähän.

Vihtijärvi sijaitsee Salpausselkien välisellä alueella. Vihtijärven maisemarakenteen luovat monenlaiset harjut ja moreenimäet ja niiden väliin jäävät järvi- ja suolaaksot. Vihtijärvellä on paikkoja, joissa mannerjää aikoinaan pysähtyi muodostaen reunamoreenia. Hiukkalammen länsipuolella sijaitsevat Rönninlukot ovat syntyneet jääkauden vaikutuksesta. Vihtijärvi on mäkistä ja sijaitsee korkealla uusimaalaiseksi maisemaksi.

Baltian jääjärvi oli nykyisen Itämeren edeltäjä, joka syntyi noin 14 500 -11 300 vuotta sitten viimeisen jääkauden mannerjäätikön sulamisvesistä. Baltian jääjärvivaiheen aikana mannerjää peitti miltei koko Suomen ja myös Vihtijärven. Ensimmäinen Salpausselkä syntyi mannerjäätikön pysähtyttyä toisen kerran. Vihtijärvi muodostui ensimmäisen Salpausselän reunalle. Baltian jääjärven aikaan saattoi vain Rokokallio näkyä veden yläpuolella pieninä kallioisina saarina.

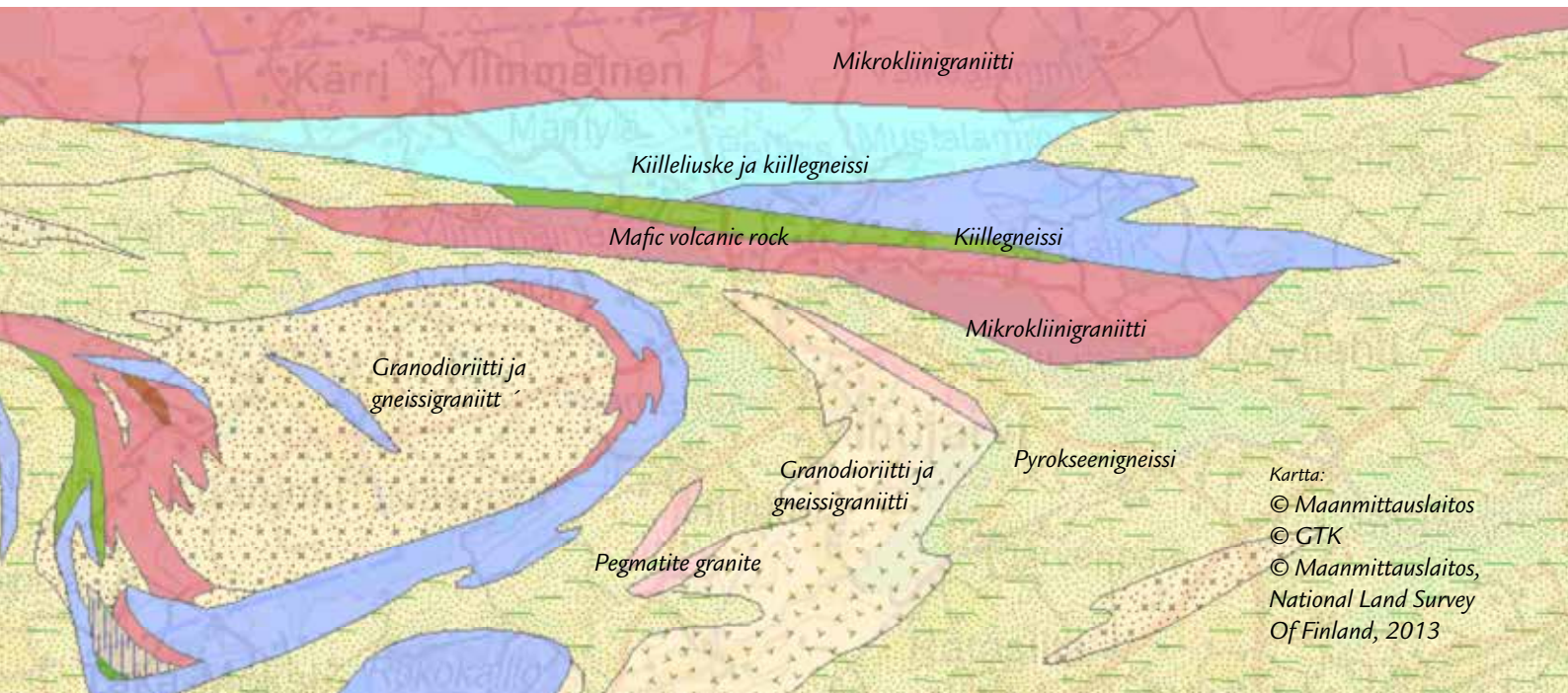
Baltian jääjärvi muuttui Yoldiamereksi noin 11 500 vuotta sitten. Yoldianmeren aikaan jäätikkö oli jo sulanut Vihtijärven kohdalta, mutta veden pinta oli korkealla, vain Rokokallion huippu oli tällöin selvästi veden pinnan yläpuolella. Pikkuhiljaa jääkauden jälkeen kasvillisuus ja eläimet valtasivat jään alta paljastuneen





Kartta:  
 © Maanmittauslaitos  
 © GTK  
 © Maanmittauslaitos, National Land Survey Of Finland, 2013

Vihtijärven korkokartta. Kuvassa nähdään hyvin alueen maisemarakenne eli laaksot, vesistöt, selänteet ja harjumuodostelmat. Alla Vihtijärven keskustan kallioperäkartta.



Kartta:  
 © Maanmittauslaitos  
 © GTK  
 © Maanmittauslaitos, National Land Survey Of Finland, 2013

maan. Alueen karuus juontuu Yoldianmeren pohjasta ja sen vanhasta lustoisesta savesta. Yoldiameren aikaan muotoutuivat myös alueen järvet.

Jääkausi on jättänyt selkeimmät merkkinsä Vihtijärven maisemassa harjuihin. Koko kylän kulttuurimaisema viljelyksineen on mannerjään syventämä laakso. Sen alavimmat alueet ovat 100 metriä merenpinnan yläpuolella. Ylimmäisenjärvi on muodostunut jo Yoldianmeren vaiheessa samoin kuin Ylimmäisen pohjoisrannan alarinnettä reunustava kivimuodostuma ja rantakerrostuma, niin sanottu ”pirunpelto”. Ylimmäisen muinaisranta on merkittävä geologinen muodostuma.

#### 4.3 KIVIKAUSI

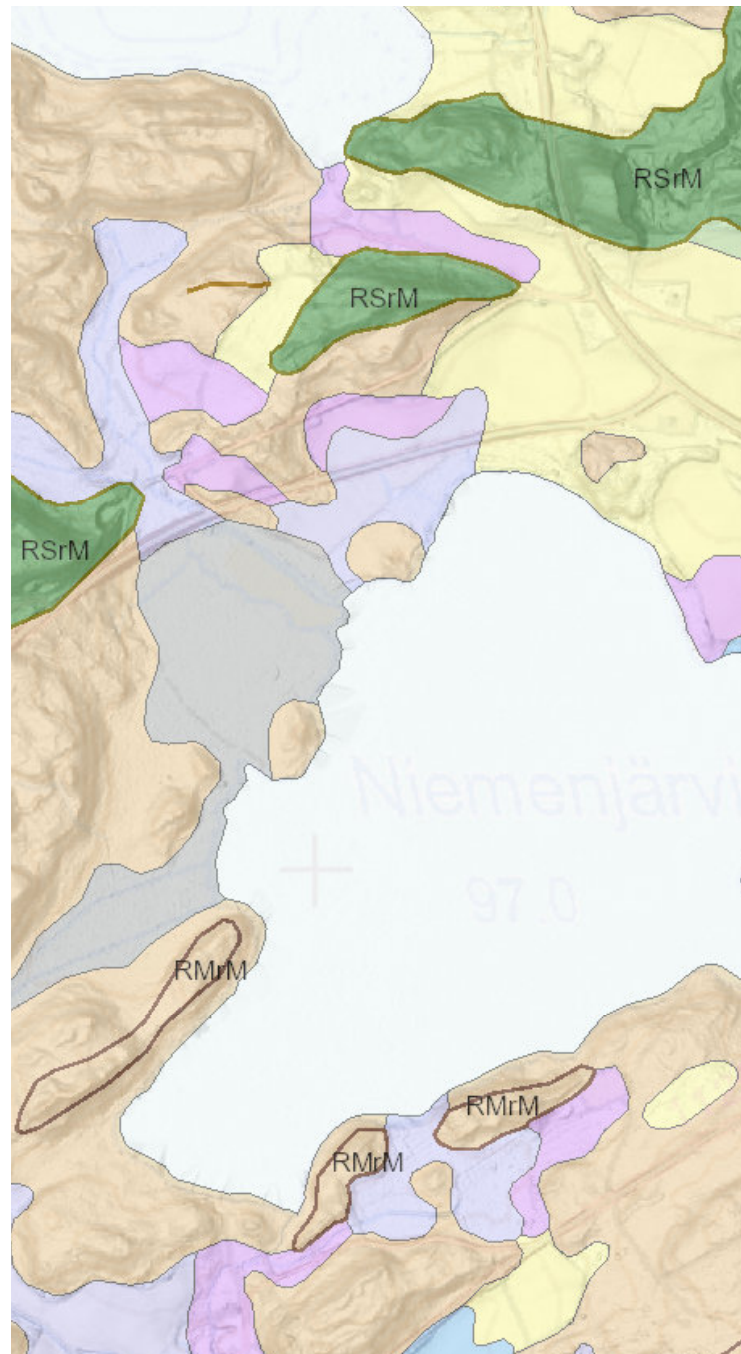
Suojaisa laakso on saanut todennäköisesti ensimmäisiä vierailijoita jo kivikaudella, 8600 -1500 ennen ajanlaskun alkua eli melko pian jään vetäydyttyä. Vihtijärven maisema on ollut sopivaa metsästyks- ja kalastusalueita. Kivikautinen kourutaltoa on löytynyt vuonna 1935 Nokkalasta Vihtijärven itärannalta, vesirajasta ja järvenpohjan kivikorannasta. Toinen kivikautinen löytö on veneenmuotoinen kirves. Se on löytynyt elokuussa 1968 Ylimmäisen järven eteläpäästä.

#### 4.4 HISTORIALLINEN AIKA

Vihtijärvellä on keskiaikaisia kylätontteja, mikä kertoo alueella olleen pysyvää asutusta ainakin 1500-luvun lopulla. Vihtijärvi ympäristöineen oli hämäläisten metsästäjien aluetta ennen vakituisen asutuksen syntyä. Vihtijärven neljänneskunnan muodostivat myöhäiskeskiajalla neljä kylää; Vanhakylä, Niemi, Veirlä ja Hiiskula. Kylissä oli 1500-luvulla noin kymmenen taloa. Varhaisin tunnettu pysyvä asutus sijoittuu järvilaaksoon, Vihtijärven ja Alimmaisen rannoille ja niiden väliin jääville hietta- ja savimaille.

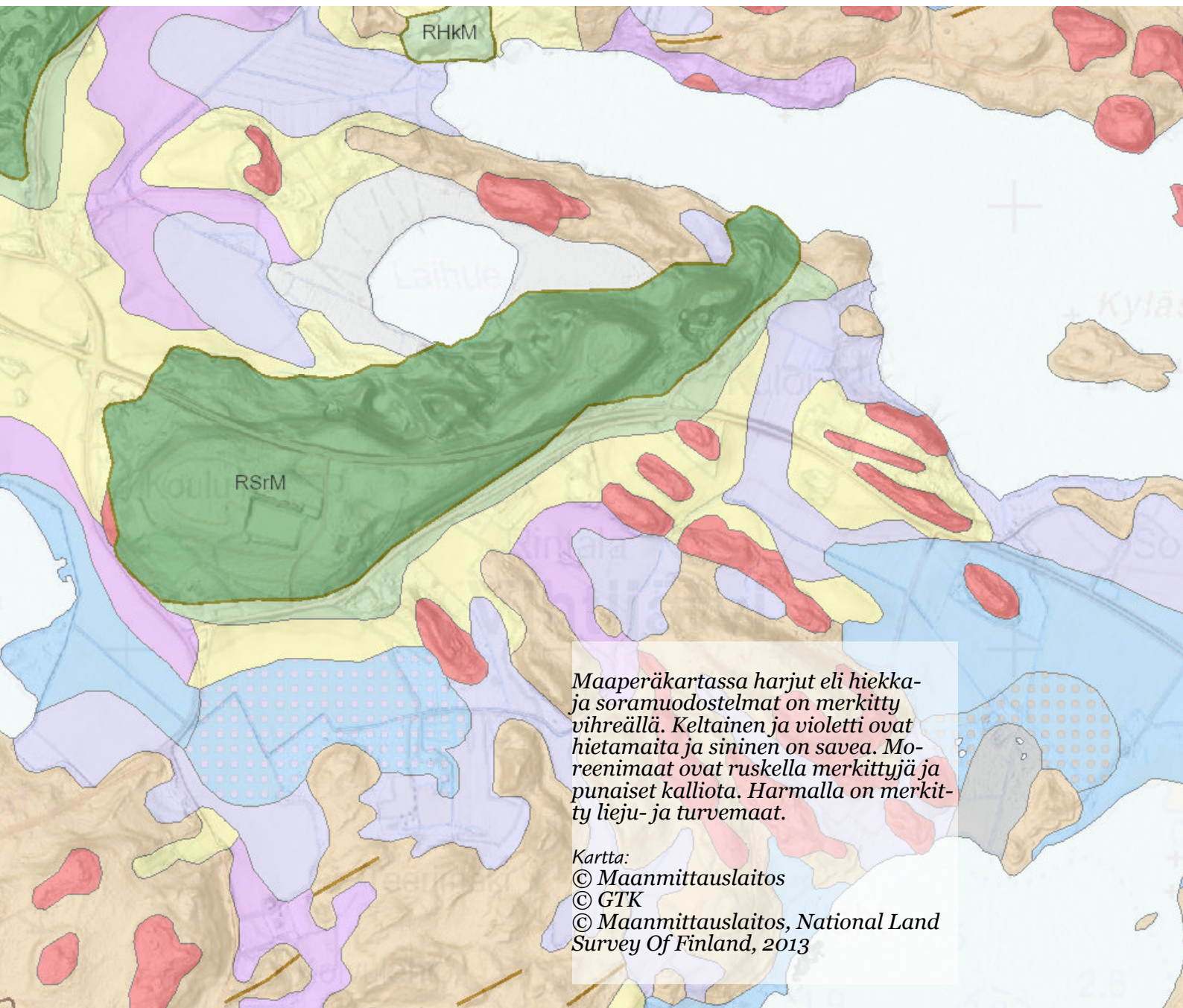
Kylät läänitettiin 1500-luvun ensimmäisellä puoliskolla valtaneuvos Erik Flemingille. Tiloja viljelivät tuolloin lampuotitalonpojat. Alue kuului hallinnollisesti Lopen pitäjään ja Hämeen lääniin. 1600-luvulla Hurran, Kaupin, Syökärin ja Kuloin tilat kuuluivat rälssinä Kourlan kartanoon, mutta muut tilat olivat talonpoikien hallussa.

Kylän elämään on vaikuttanut suuressi Hiiskulan kartano. Se sijaitsee Vihtijär-



ven kaakkoisosassa Niemenjärven etelärannalla. Kartanon perusti vuonna 1836 vapaaherra Arthur Wilhelm Klinckowström. Hän muodosti kartanon ostamalla Carl Henrik Tollin konkurssipesästä Kourlan kartanoon kuuluneet talot; Hurran, Kaupin, Syökärin ja Kuloin rälssitilat. Kartanoon liitettiin Niemen kylästä 1860-luvulla Ali-Seppä-niminen puolikas Sepän perintötalo ja Veirlän kylästä 1870-luvulla Porrin perintötalo ja 1880-luvulla Poukoin ja Sorvarin perintötalat.

Vuonna 1861 Hiiskulan kartano omistajana oli vapaaherra Arthur Emil Wilhelm Klinckowström. Hän ei onnistunut kar-



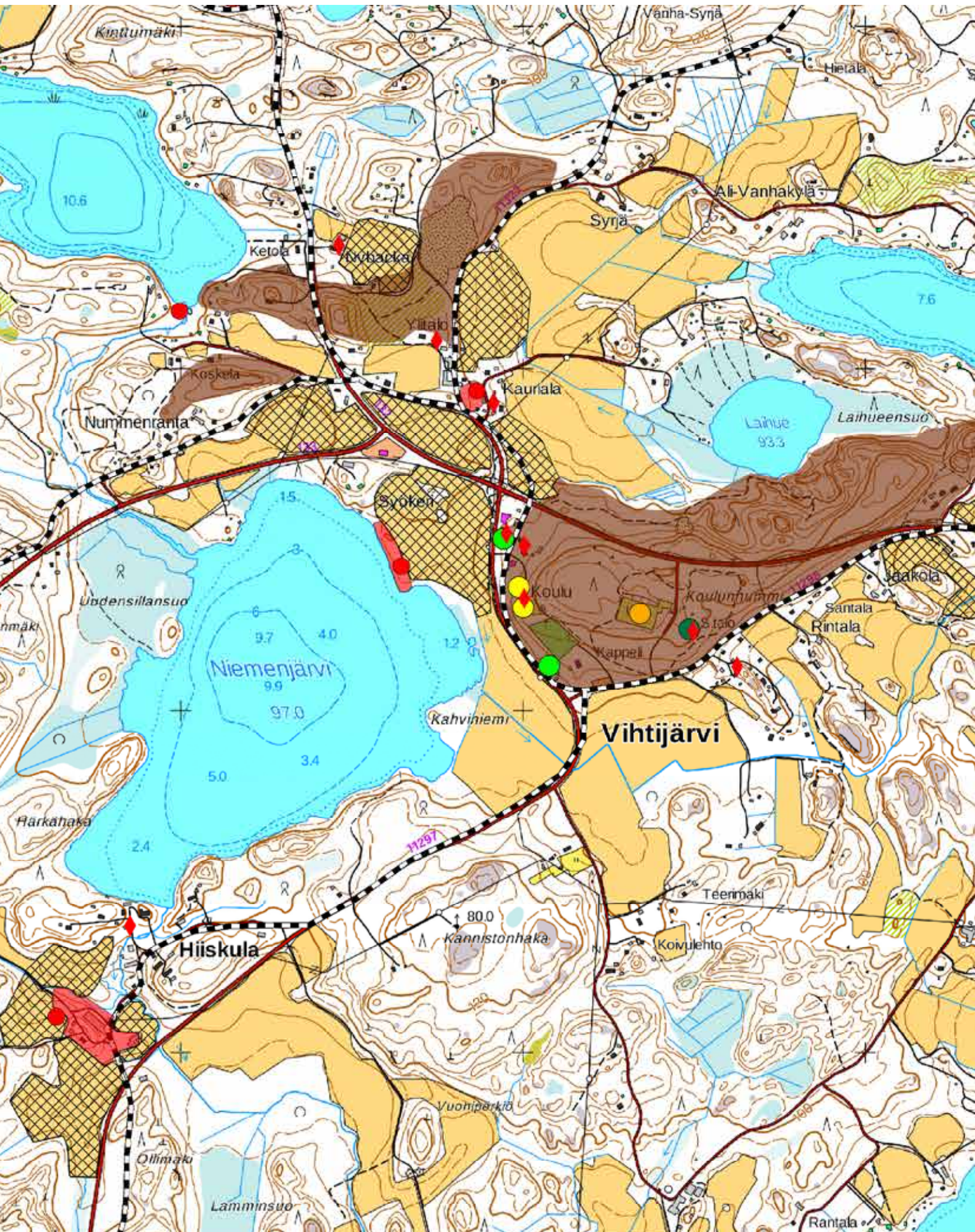
*Maaperäkartassa harjut eli hiekka- ja soramuodostelmat on merkitty vihreällä. Keltainen ja violetti ovat hietamaita ja sininen on savea. Moreenimaat ovat ruskealla merkittyjä ja punaiset kalliota. Harmalla on merkitty lieju- ja turvemaat.*

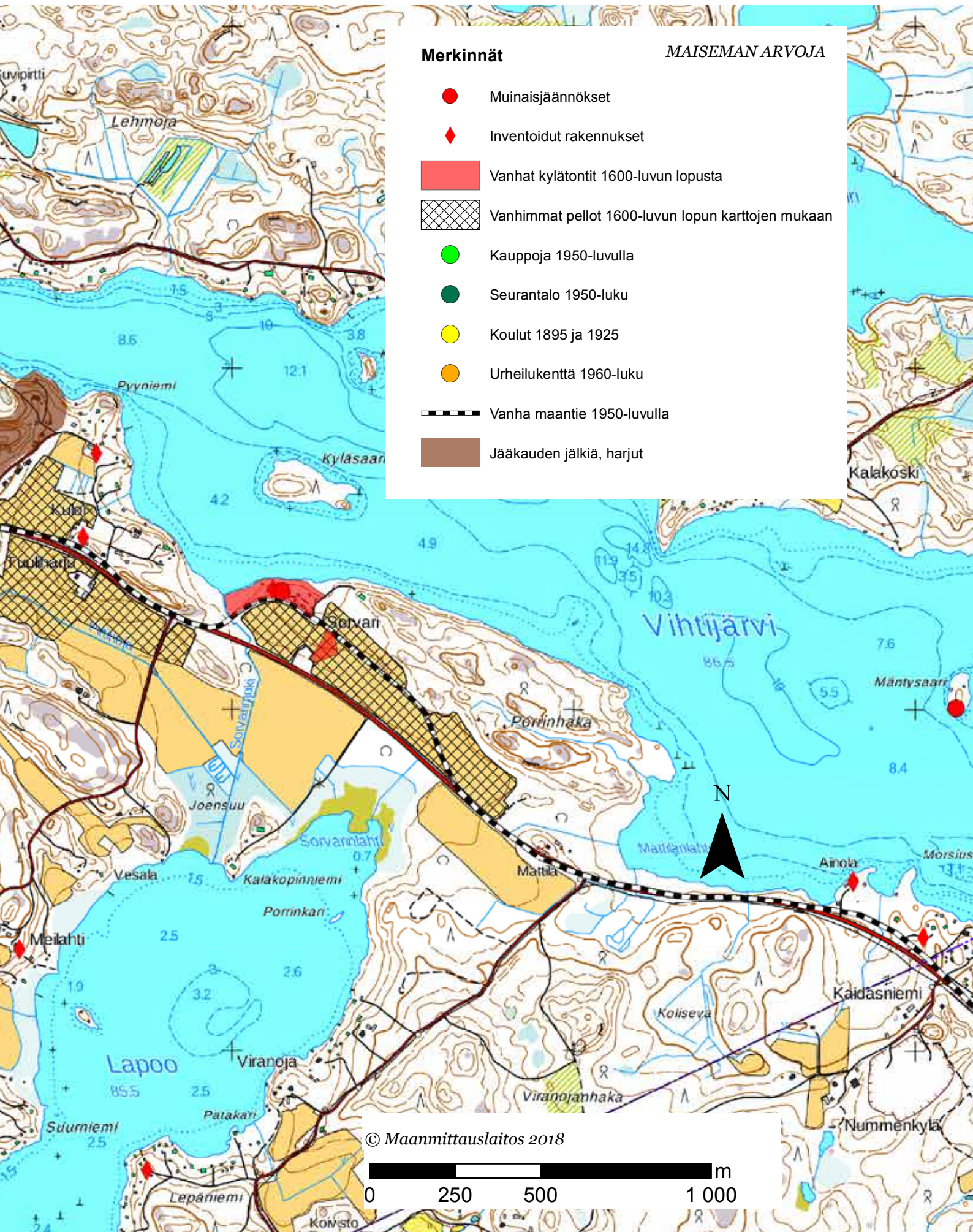
*Kartta:  
© Maanmittauslaitos  
© GTK  
© Maanmittauslaitos, National Land Survey Of Finland, 2013*

tanon pidossa, vaan teki konkurssin vuonna 1868. Velkaantumisen pääsyyksi Arthur Emil Wilhelm Klinckowström ilmoitti konkurssihakemuksessaan pahat katovuodet.

Hiiskulan osti konkurssihuutokaupasta vuonna 1869 kollegionasessori, myöhemmin hovineuvos Alexander Wilhelm Brummer. Alexander Wilhelm Brummerin pojanpoika, insinööri Hans Brummer käytti hyväkseen lunastusoikeuttaan vuonna 1911 ja hänestä tuli Hiiskulan kartanon omistaja aina kuolemaansa saakka, vuoteen 1956. Sen jälkeen kartanon peri hänen poikansa maisteri Henrik Brummer. Vuonna 1987

tapauhtui seuraava perinnönjako, jolloin omistus siirtyi seuraavalle polvelle. Kylän kantatiloja liitettiin vuosikymmenten saatossa osaksi Hiiskulan kartanoa.



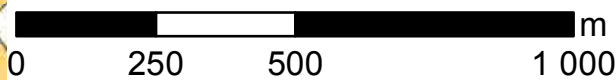


**Merkinnät**

*MAISEMAN ARVOJA*

- Muinaisjäänökset
- ◆ Inventoidut rakennukset
- Vanhat kylätontit 1600-luvun lopusta
- Vanhimmat pellot 1600-luvun lopun karttojen mukaan
- Kauppoja 1950-luvulla
- Seurantalo 1950-luku
- Koulut 1895 ja 1925
- Urheilukenttä 1960-luku
- Vanha maantie 1950-luvulla
- Jääkauden jälkiä, harjut

© Maanmittauslaitos 2018



Vihtijärven maisema on hyvin hoidettua maisemaa. Maaseutumaiseman luonnonhoito lisää kylän maisemallista vetovoimaa ja tärkeää luonnon monimuotoisuutta. Maisemanhoitotyöt toteutetaan maanomistajan toimesta tai suostumuksella ja niiden toteuttaminen on vapaaehtoista.

Vihtijärven maisemaa luonnehtivat Salpausselkiin kuuluvat harjujaksot ja niiden välissä sijaitsevat järvi- ja suolaaksot. Alimmalla tasolla olevat järvet ovat 85 metriä merenpinnan yläpuolella ja korkeimpien harjujen laet ovat 135 metriä merenpinnan yläpuolella. Kylän rakentamattomat alueet sijoittuvat selänneille korkeustason 100 metriä merenpinnasta yläpuolelle.

Maisemamaakunnallisissa alueissa suunnittelualue on osa Eteläistä Rantamaata ja maisemaseutuna se on Eteläinen viljelyseutu. Eteläinen Rantamaa on pääosin alavaa ja loivapiirteistä savikkoaluetta. Alueen jokilaaksojen väliin jää kumpuilevia metsiä ja kallioisia selkiä. Uudenmaan maiseman suurmuotoja edustaa Vihtijärvellä Salpausselkien välinen järvi- ja viljelyseutu. Sen ominaispiirteitä ovat kartanot, pienet kylät ja pitkään viljelyksessä olleet pellot.

Vihtijärven asutus on sijoittunut rantojen tuntumaan viljelyalueiden läheisyyteen. Talot ovat perinteisesti rakennettu peltoaukeiden kumpareille tai pellon ja metsän rajavyöhykkeille ja reunaselänneille. Alueen vanhin asutus on sijainnut järvien välisillä kannaksilla. Pellot ovat järvien rantamailla.

Vihtijärven maastonmuodot ovat vaihtelevat. Valtaosalla aluetta suhteelliset korkeuserot ovat kolmenkymmenen metrin luokkaa. Kallioperä määrää maaston perusmuodot ja Vihtijärvellä onkin runsaasti jyrkämuotoisia kallioita. Aikoinaan Rokokallion laella sijaitti korkea kolmiomittaustorni. Se muodosti yhdessä Kallion kirkon tornin ja Kirkkonummella sijaitsevan kolmiomittaustornin kanssa ensimmäisen kolmion, jonka avulla alettiin tehdä tarkkaa Suomen karttaa.

Alueelle tyypillisiä ovat pienipiirtei-

set ja vaihtelevat maastonmuodot, kalkkipitoinen maaperä ja lehtokasvillisuus. Luoteessa maisema muuttuu kallioisemmaksi ja karummaksi ja vaihettuu hiljalleen Hämeen järviylängön metsä- ja viljelymaisemiin. Vanhan rakennuskannan lisäksi kyläalueiden tärkeitä maisemakuvallisia piirteitä ovat myös pellot, niitä rajaavat metsäiset reunat sekä kylärakenteen taustalla kohoavat selänneet ja harjut.

Maisemarakenteen pienipiirteisyydestä johtuen maisema on vaihtelevaa. Vihtijärven maiseman perusrakenteessa erottuvat selkeästi neljä isoa järveä sekä Vihtihoen jokilaakso ja niitä ympäröivät selännealueet.

Maisemallisesti merkittävät solmukohtat muodostuvat laaksojen sekä kulkureittien risteämiskohtiin, esimerkiksi Vihtijärven keskustaan, jossa järvien rannat, pellot, asutus sekä tieyhteydet muodostavat alueen merkittävimmän maisemallisen solmukohdan.

Vihtijärven alueella on Uudenmaan maakuntaliiton luonnon monimuotoisuuden tärkeiksi merkittyjä alueita kolme kappaletta. Ne on merkitty maakuntakaavan luonnokseen. Arvokkaita harjualueita seutukaavan mukaan ovat Koulunummi ja Ylimmäisenharju, Lustigkullan -Likonummen -Hiukkalammen harjualue, jotka molemmat kuuluvat ensimmäisen Salpausselän harju muodostumaan. Tämän lisäksi arvokkaita harjualueita ovat Kominharju -Valkialampi ja Vanhakylänharju.

Maisemanhoitosuunnitelmassa on kuvattu kohde ja sen arvot sekä kehittämisskohdat. Kohteissa on esitetty suosituksia ja kehittämissuhteita maiseman- ja luonnonhoitoon sekä joissakin kohdissa myös maankäyttöön. Kohteet on merkitty hoitotoimenpiteiden mukaan karttaan.

Kohteissa on myös kerrottu maisemanhoidon rahoitusmahdollisuuksista. Kylässä on kohteita, joita voidaan rahoittaa maatalouden ympäristösopimuksen kautta ja rakenteiden kunnostukseen voidaan hakea hanke-rahoitusta.





*Tunnelmallisia maisemia Hiiskulasta  
vuodelta 1977.*

*Aukeaman kuvat Henrik Brummer.  
Hiiskulan arkisto.*





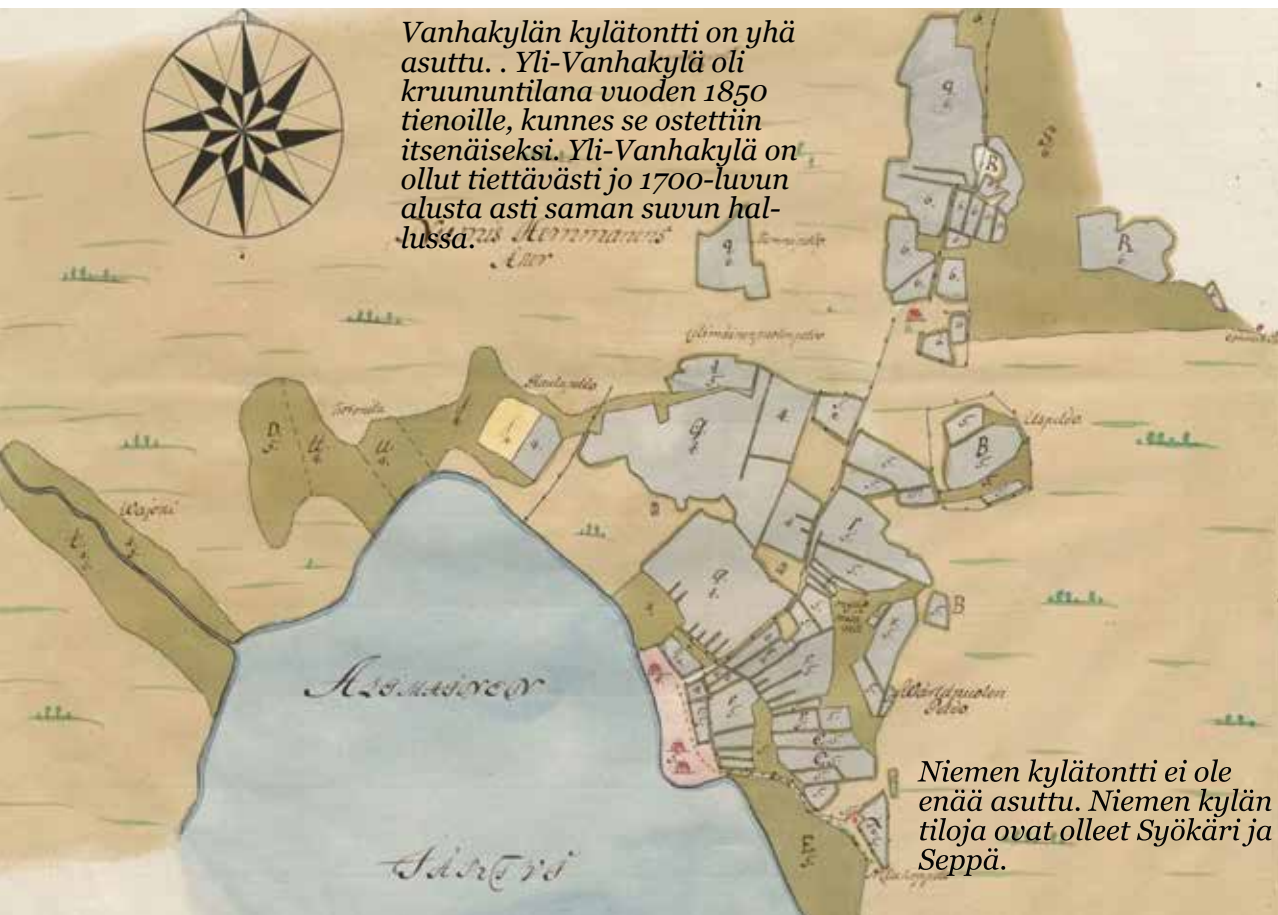




*Syksyllä 2017 kylässä toteutettiin kylälaisten yhteinen ympäristötaideteos.*



*Kuva: Juha Ahvenharju*



## 5.1 VIHTIJÄRVEN KULTTUURIMAISEMA

**Arvot ja kuvaus:** Ensimmäinen pysyvä asutus on muodostunut Vihtijärven keskiosissa sijaitsevaan järvilaaksoon, Vihtijärven ja Alimmaisen välille ja rannoille sekä hieta- ja savimaiden läheisyyteen. Kylien historiassa tilat ja niiden tarinat ovat keskeisessä osassa. Talot ovat olleet asuttuja ja välillä autoituneet. Vanhimmat talot ovat peräisin myöhäiseltä keskiajalta eli 1500 -1600-luvuilta. Keskiajalla nykyisen Vihtijärven alueella on ollut neljä kylää, Hiiskula, Niemi, Vanhakylä ja Veirlä. Kylissä oli yhteensä 10 taloa: Seppä, Porri, Poukoi Sorvari, Wanhakylä, Linna, Syökäri, Kuloi, Hurra ja Kauppi.

1700-luvulla asutus oli sijoittunut yhä kylätonteille ja 1800-luvulla torpat sijoittuivat kylätontteja ympäröivien hyvien pelto- ja niittyalueiden reunaan. Siirtolaisasutus 1940-luvulla sijoittui peltoaukeiden reunoille ja kylän harvaanasutuille takamaille. 1960-luvulta lähtien asutusta levisi myös teiden varsille. Vanhat kylätontit ovat nykyäänkin asuttuja, lukuun ottamatta Niemen

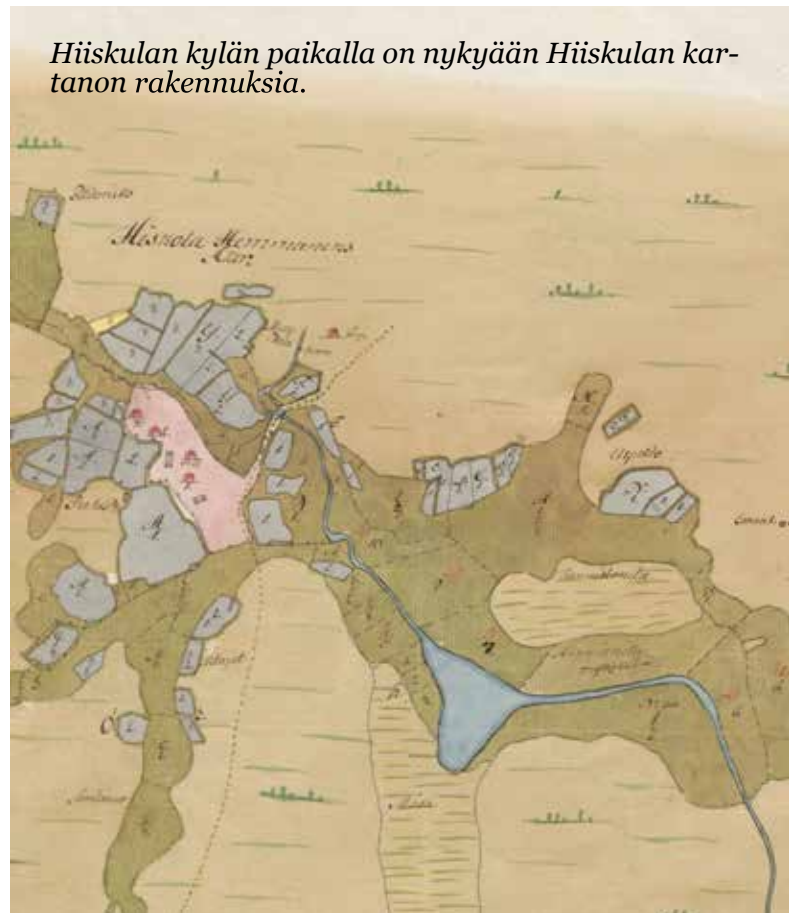
kylätonttia.

Kylän maisemakuva on vaihteleva ja monimuotoinen. Kylän maisemaa hallitsee Koulunnummi ja sen lähiympäristö. Tällä harjualueella sijaitsevat hautausmaa ja kappeli, koulu, päiväkotito, juhliin vuokrattava Yli-Seppä sekä VPK:n talo Nummitupa. Nummituvan ympäri kulkee ulkoilureitti. Harjualue puustoituneen ja sen ympäri kulkevat tiet rajaavat maisematilan vahvasti ympäröivään avoimeen peltomaisemaan. Mäki ympäristöineen muodostaa alueella maamerkin.

Maisemallisesti merkittävät viljellyt pellot sijaitsevat Koulunnummen ympäristössä, rajautuen alueen järviin ja harjuihin. Maantie halkoo koko kylän merkittävän avoimen peltomaiseman. Koulunnummen länsi- ja eteläpuolella peltomaisema on avaraa ja näkymät ovat selkeitä ja pitkiä, maisema on suurpiirteistä. Kun taas Koulunnummen kaakkoispuolen peltomaisema on asutuksen, saarekkeiden ja metsänreunojen muodostama pienimuotoista maisemaa.



Veirlän kantatiloja olivat Kuloi, Sorvari, Porri ja Poukoi. Veirlän kylätontti on yhä asuttu. Veirlän kylän talot yhdistettiin Hiiskulan Kartanon sivutiloiksi. Kylätontti on yhä asuttu.



Hiiskulan kylän paikalla on nykyään Hiiskulan kartanon rakennuksia.

Nurmijärven suunnasta saavuttaessa peltoaukea on kapeamuotoinen ja metsän rajaama.

Seudullisesti arvokkaita tai inventoituja rakennuksia on kylässä 18 kappaletta.

Arvokkaita rakennuksia ympäristöineen edustavat Hiiskulan kartano talousrakennuksineen, Koulunmaan tontin vanhat koulurakennukset ja Seurantalo Nummitupa.

Sorvari on Hiiskulan kartanon sivutila. Tilakeskus sijaitsee vanhalla Veirlän kylätontilla. Päärakennus on levärunkoinen talo, jonka molemmissa päissä ovat satulakattoiset kuistit. Alueella on myös kaksi muuta asuinrakennusta. Hiiskulan kartanon omistuksessa on myös Sepän kantatila ja se on toiminut kartanon alustalaistilana. Yli-Sepän talossa toimi 1900-luvun alussa kauppa ja myöhemmin posti. Talossa on toiminut myös kiertokoulu. Osa Yli-Sepän talosta on rakennettu jo vuonna 1798 ja rakennusta laajennettiin 1805. Sepäntalo on yksi kylän vanhimmista rakennuksista.

Yli 200 vuotta vanhassa talossa on asunut monia perheitä ja talossa on ollut monenlaista toimintaa. Sepän tontilla on toinen, vuonna 1926 rakennettu metsänvartijan virkatalo.

Kauppala on Hiiskulan maista erotettu tontti, jolla on sijainnut Salon yksityiskauppa ja asuinrakennus jo vuodesta 1916. Kauppala sijaitsee Yli-Sepän tonttia vastapäätä.

Vanhakylän tila on jaettu Yli- ja Ali-Vanhaankylään vuonna 1831. Kylätontille jäi Yli-Vanhakylän tila. Yli-Vanhakylä oli kruununtila ja se ostettiin itsenäiseksi 1850-luvulla. Yli-Vanhakylän vanha päärakennus on purettu. Tila on ollut saman suvun hallussa jo 1700-luvulta lähtien. Kaurialan ja Tammelan tilat on lohkottu Ali-Vanhakylästä. Tammela on ollut pitkään saman suvun omistuksessa.

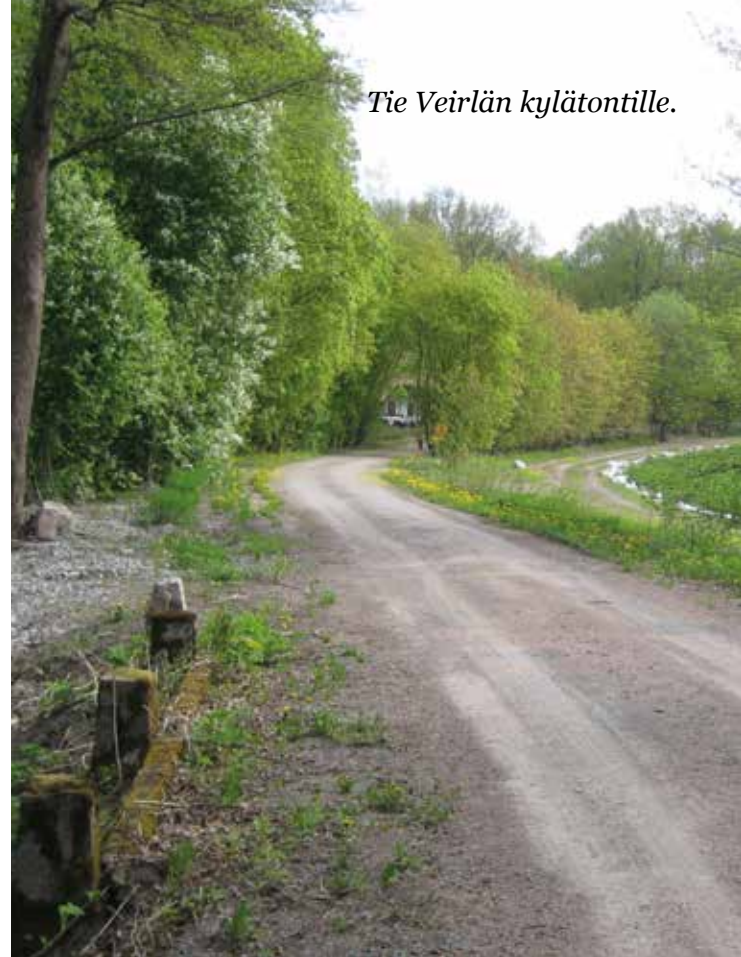
Vienola on kapearakenteinen mansardikattoinen huvilatyyppinen asuinrakennus, jonka vanhin osa on 1920-luvulta. Vihtijärven rannoilla on vanhaa huvilakult-

tuuria. Huviloita edustavat muun muassa Koivuranta ja Sjöboda. Koivuranta on rakennettu 1929. Se edustaa aikansa huvilatyylä ja on rakennushistoriallisesti merkittävä. Sjöboda, toiselta nimeltään Ainola, on rakennettu vuonna 1890. Se edustaa erityisen hienoa huvilarakennusten ja rakennelmien kokonaisuutta. Tontilla on merkittäviä huvimajoja ja morsiuspaviljonki.

Inventoiduista rakennuksista entisiä torppia ovat olleet Meilahti, Nokkala, Nummela, Nybacka, Kulo, Nummela, Kalakoski ja Kairusniemi.

Erik Fleming julisti virallisissa asiakirjoissa Vihtijärven ja Nummenkylän väliseksi rajakohdiksi Lappotalvitiensuun, Kynnysmäen, Kairosniemen, Servenröykän ja Korven. Kylän ja Nurmijärven rajapaikat ovat vielä olemassa.

*Niemen kylätontti on metsäinen rantatöyräs, missä voi hyvin kuvitella olleen asutusta. Paikka on eteläsuuntainen rantatöyräs Niemenjärven rannalla. Alueella on onnistuneesti avattu*



*maisemaa ja säilytetty hienot vanhat tervelepät ja kuusia.*





*Vanhakylän raittia. Alueella on ollut ennen tiivis rakennuskanta tien molemmin puolin, mikä vieläkin näkyy maisemassa.*

Niemen kylätontti on metsäinen rantatöyräs, missä hyvin voi kuvitella olleen asutusta. Paikka on eteläsuuntainen rantatöyräs Niemenjärven rannalla. Rannassa kasvaa suuria tervaleppiä. Aluetta on raivattu. Keskellä viereistä peltoa olevat metsäsaarekkeet ovat myös osa vanhaa kylätonttia. Alueella on erilaisia kivimuodostelmia, mutta selkeitä rakennusten pohjia ei enää silmämääräisesti näe. Niemen kylän tiloja ovat olleet Syökäri ja Seppä.

**Kehittämis ehdotus:** Vihtijärven taloihin liittyy paljon tarinoita. Syksyllä 2017 tehdyllä muinaisjäänköskävelyllä tutustuimme Vanhakylän kylätonttiin ja sukutarinoin. Kylässä voidaan hyödyntää kerättyä tietoa taloista ja kylästä. Näitä kaikille kiinnostuneille suunnattuja ohjattuja kävelyjä kannattaa jatkaa. Siitä voidaan kehittää vuosittainen kesätapahtuma. Kiinteistöjen omistajien suostumus tarvitaan aina kävelyretkelle.

Talot puutarhoineen ovat maiseman helmiä. On hyvä muistaa, että vanhoissa pihapiireissä rakennukset peittyvät helposti puiden ja pensaiden taakse. Päärakennukset kannattaa tuoda näkyviin maisemassa. Niillä on pihapiirissä ja ympäröivässä maisemassa

suuri merkitys.

## 5.2 KYLÄN TIEMAISEMA

**Arvot ja kuvaus:** Vihtijärven tiemaisemalle ovat ominaisia näkymät pelloille ja järville sekä vaihteleva mäkinen metsämaisema. Tien varrella on näkyvissä vesimaisemaa Vihtijärven ja Niemenjärven kohdalla. Tie ylittää myös pienet joet, Sorvarinjoen ja Ylimmäisestä Niemenjärveen laskevan joen.

Lopentien varrella Vihtijärven rannalla oleva levähdyspaikka on maisemaltaan kaunis. Erityisesti avoimena ja harvahkona pidetty koivikko ja männikkö, jonka lomasta vesi välkkyi, lisää tiemaiseman arvoja. Lopentien varrella on paljon yksittäisiä maisemapuita, jotka elävöittävät tiemaisemaa. Paikoitellen pellon ja teiden varteen on kasvanut vesakkoja.

Kylän läpi kulkee vilkasliikenteinen Lopentie, josta haarautuvat Karkkilantie, Vihtijärventie ja Kytäjätie. Vihtijärven keskustassa on liikenteellinen solmukohta.

Lopentien oikaisu Nummituvalta Helsingin suuntaan tehtiin vuonna 1972. Tien oikaisu on parantanut liikennettä mutta kuten aina, teitä oikaistaessa on myös menetetty maisemallisesti maastoa seurail-

leen vanhan tien viehätysvoimaa. Vanhat tiet kulkivat aina talolta talolle, mikä kertoi liikenteen sen hetkisestä merkityksestä.

Koulunummen harjualueen kiertävä vanha maantie tuo parhaiten esiin vihtijärveläistä maisemaa. Tie on vanha ja se on merkitty jo 1700 -luvun karttoihin. Koulunummentien itä- ja eteläpuolella on avarat peltomaisemat. Pellon reunassa kasvaa jalopuurivistö, vaahteraa ja jalavaa ja muutama kataja. Puurivistö luo tunnelmaa ja tietä ei syyttä kutsuta Vihtijärven bulevardiksi.

Nykyinen tie on vilkas ohikulkutie. Lopentien nopeusrajoitus on 60 -80 kilometriä tunnissa. Maantiellä ei ole kevyen liikenteen väylää ja tie voi olla turvaton jalankulkijoille. Kylässä on neljä vilkasta risteysaluetta Lopentien varrella, Koulunummentien, Vihtijärventien, Kytäjätien ja Karkkilantien risteykset. Kevyen liikenteen alikulku valmistui kyläläisten turvallisuuden parantamiseksi vuonna 2002.

Vihtijärventien varrella on avarat pelto- ja järvimaisemat. Niemenjärvi näkyy maisemassa pellon takana. Koulunummenharjun reunoilla kasvaa maisemallisesti merkittäviä vanhoja puita, etupäässä mäntyjä.

**Kehittämisehdotus:** Tiemaisemassa on kohteita, joiden raivaaminen tuo maisemaan ilmavuutta ja lisää näkyvyyttä ja turvallisuutta. Erilaiset pellon ja tien välissä olevat metsikkökaistaleet on hyvä harventaa säännöllisesti. Tienvarren yksittäispuut tuodaan esiin poistaen ympäröivät vesakot. Tienvarret ovat myös paikoin vesakoituneet. Ne olisi hyvä raivata noin 2-3 vuoden välein turvallisuuden ja maiseman avoimena säilymisen takia.

Lisäksi peltojen keskellä kulkevat joet ja ojat kasvavat kahdessa kohdin tiheästi puuta. Jos puusto muodostaa seinämän, on syytä harventaa puustoa. Tavoitteena on, että puiden välistä näkyy peltoa. Puita ei raivata tasavälisesti, vaan ryhmitellen.

Risteysalueiden raivauksella saadaan pidettyä maisema kylän kohdalta siistinä ja avoimena. Nummituvan risteyksessä kannattaa myös avata maisemaa. Avoimet niittymäiset alueet risteyksen tuntumassa tuovat turvallisuutta ja tekevät risteyksestä kutsuvan. Myös Nummituvan opasteiden uusiminen lisää toimivuutta.

Kylä halutaan tuoda esiin tiemaise-

massa. Tähän tarkoitukseen sopivat valaistut kylämainokset. Kylämainokset voivat olla valaistuja metallipisteteoksia. Mainoksia suunniteltaessa on otettava huomioon liikenneviraston määräykset valon kirkkaudesta ja etäisyydestä tiehen. Kylämainoksesa on tarkoitus käyttää kylän omaa logoa, jossa on kuvattuna koulu, mänty ja vesistö. Kylämainoksia on suunniteltu Lopentien varteen Vihtijärven rannan pysähdyspaikan kohdille ja Petäysjärven kohdalle. Näissä paikoissa tulee huomioida mistä niihin saadaan yhdistettyä sähköt valaistusta varten. Myös erilaiset aurinkokennot voivat olla ratkaisu valaistukseen.

Vilkas liikenne aiheuttaa turvallisuusriskejä alueen pyöräilijöille ja jalankulkijoille. Lopentien nopeusrajoitus on liian suuri ottaen huomioon kyläalueen ja palvelut. Kevyen liikenteen väylälle olisi tarvetta kylässä. Turvallisemman kulkuväylän rakentaminen Syökärin pellon laitaan voisi parantaa varsinkin lasten liikkumista kylällä. Risteysalueiden selkeys on tärkeää.

Teiden varsille on toivottu penkkejä linja-autopysäkeille. Penkit voivat olla siistejä ja painavia hirsipenkkejä. Myös linja-autokatokset voidaan uusia tarvittaessa.

Vesistöjen näkyminen tiemaisemassa on tärkeää. Pysähtymispaikan kohdalla Lopentien varressa Vihtijärvi on onnistuneesti raivattu esiin. Tässä maisemanavauksessa on tärkeintä jatkuvuus. Laidunnus olisi tehokasta hoitoa alueelle. Kohteen laidunnushoidon rahoitukseen on mahdollista saada maatalouden ympäristösopimus. Laidunnus lisäisi myös alueen monimuotoisuutta. Laidunnuksen vaihtoehtona on raivaus 2-3 vuoden välein. Raivaukset tulisi tehdä luonnon monimuotoisuus huomioiden, kuten säästämällä lahoppuuta. Jos kohdetta laidunnetaan, raivaustarvetta ei todennäköisesti ole. Raivaamista ei suositella lintujen pesinnän aikaan huhti-heinäkuussa.

Uudensillansuon kohdalta Karkkilantiellä ja Sorvarinjoen kohdalla Lopentielä voidaan tarvittaessa tuoda jokimaisemaa esiin raivaamalla siltaympäristöistä vesakkoja.

Koulunummentien eli Vihtijärven bulevardin jalopuiden ympärille on kasvanut vesakkoja. Alueella kannattaa muutama vuoden välein poistaa vesakot eli puurivin väliin ja puiden ympärille kasvaneet





pensaat ja puuntaimet. Katajat kannattaa säilyttää. Raivauksesta hyötyvät myös pellon pientareen niittykasvit ja hyönteiset. Lisäksi kannattaa poistaa tienpuolella kasvavia oksia, jotka osuvat kuorma-autoihin tai traktoreihin. Oksien poistossa huomioidaan puun muoto. Rivistössä on myös lahoja latvustoja, jotka olisi poistettava.

Tiemaiseman raivaus on tarpeellista muuallakin kylässä tien ja pellon välisillä kapeilla reunavyöhykkeillä. Raivauksella tuodaan esiin vanhat puut ja luodaan näkymiä pelloille avartaen maisemaa. Vanhan tien arvokkaalle luonteelle sopii sen säännöllinen hoito. Siistinä pidetyt pellonreunat lisäävät alueen viehätysvoimaa.

Tiemaisemassa on monia pieniä kohteita, joilla on maisema-arvoa. Maisemassa säilytetään ja tuodaan esiin latoja, maisemapuita ja siltarakenteita.

*Kylän keskusta tarvitseisiin kevyen liikenteen väylä.*

*Tiemaisemassa on huolehdittava rakenteista. Monissa kylissä on luotu omaa kyläkuva kylän omasta rakennusperinteestä ideansa saaneilla linja-autokatoksilla.*



*Alla olevassa kuvassa näkyy muistopuuksi saatu hopeakuusi. Siitä tulee yksi maisemapuu muiden joukkoon vuosien kuluessa. Sen ympäriltä olisi hyvä poistaa heinikot niittämällä.*

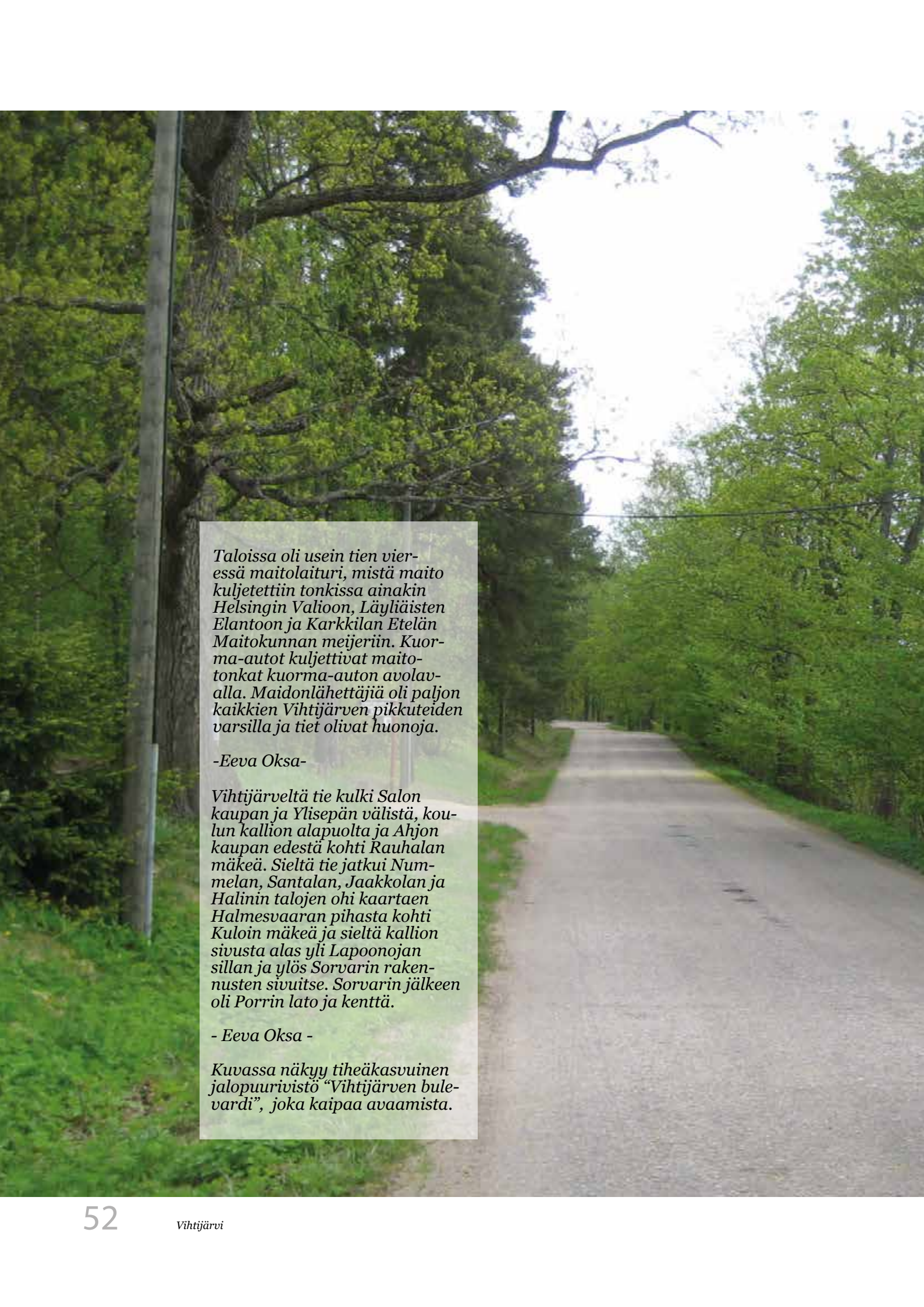
*Maaseudun maisemassa massaistutukset ovat hieman poikkeava maisemael-  
ementti. Kannattaisi suosia erilaisia puuryhmiä massapensaiden sijaan.*

*Risteysalueiden vesakon torjunnasta on huolehdittava tarpeeksi usein näkyvy-  
yden ja turvallisuuden takia. Vesakot tulisi torjua joka toinen vuosi esimerkiksi  
koululle vievästä risteyksestä.*

*Tien ja pellon väliset alueet ovat herkkiä vesakoitumaan. Vesakkojen poiston  
tulisi tapahtua noin 3-4 vuoden välein. Mitä useammin raivaus toteutetaan sitä  
helpompi työ se on.*







*Taloissa oli usein tien vieressä maitolaituri, mistä maito kuljetettiin tonkissa ainakin Helsingin Valioon, Läyliäisten Elantoon ja Karkkilan Etelän Maitokunnan meijeriin. Kuorma-autot kuljettivat maitotonkat kuorma-auton avolavalla. Maidonlähettäjiä oli paljon kaikkien Vihtijärven pikkuteiden varsilla ja tiet olivat huonoja.*

*-Eeva Oksa-*

*Vihtijärveltä tie kulki Salon kaupan ja Ylisepän välistä, koulun kallion alapuolta ja Ahjon kaupan edestä kohti Rauhalan mäkeä. Sieltä tie jatkui Nummelan, Santalan, Jaakkolan ja Halinin talojen ohi kaartuen Halmesvaaran pihasta kohti Kuloin mäkeä ja sieltä kallion sivusta alas yli Lapoonojan sillan ja ylös Sorvarin rakennusten sivuitse. Sorvarin jälkeen oli Porrin lato ja kenttä.*

*- Eeva Oksa -*

*Kuvassa näkyy tiheäkasvuinen jalopuurivistö "Vihtijärven bulevardi", joka kaipaa avaamista.*



### 5.3 VIHTIJÄRVEN JÄRVET

**Arvot ja kuvaus:** Yksi Vihtijärven maisemallinen arvo ovat sen järvet. Vihtijärvi, Lapoo, Niemenjärvi ja Ylimmäinen näkyvät kaikki tiemaisemassa, osa paremmin talviseen aikaan ja osa niistä kimmeltää myös kesämaisemassa. Järvet ovat osa Karjaanjoen päävesistöä ja kuuluvat Vihtiojan valuma-alueeseen.

Vihtijärvi sijaitsee lähellä Nurmijärven kunnanrajaa. Pinta-alaltaan se on 325 ha. Järven keskisyvyys on noin 5,0 m ja suurin mitattu syvyys on 14,9 m. Vihtijärvi on vähähumuksinen järvi. Vihtijärveltä laskee Sorvarinjoki Lapoon järveen. Lapoo on kylän kolmanneksi suurin, mutta matala järvi. Lapoon vedenpintaa säännöstellään ja järvi on melko rehevä. Seudun alavimmat alueet ovat Lapoo ja Vihtiojanlaakso, jotka ovat 85,5 metriä merenpinnan yläpuolella.

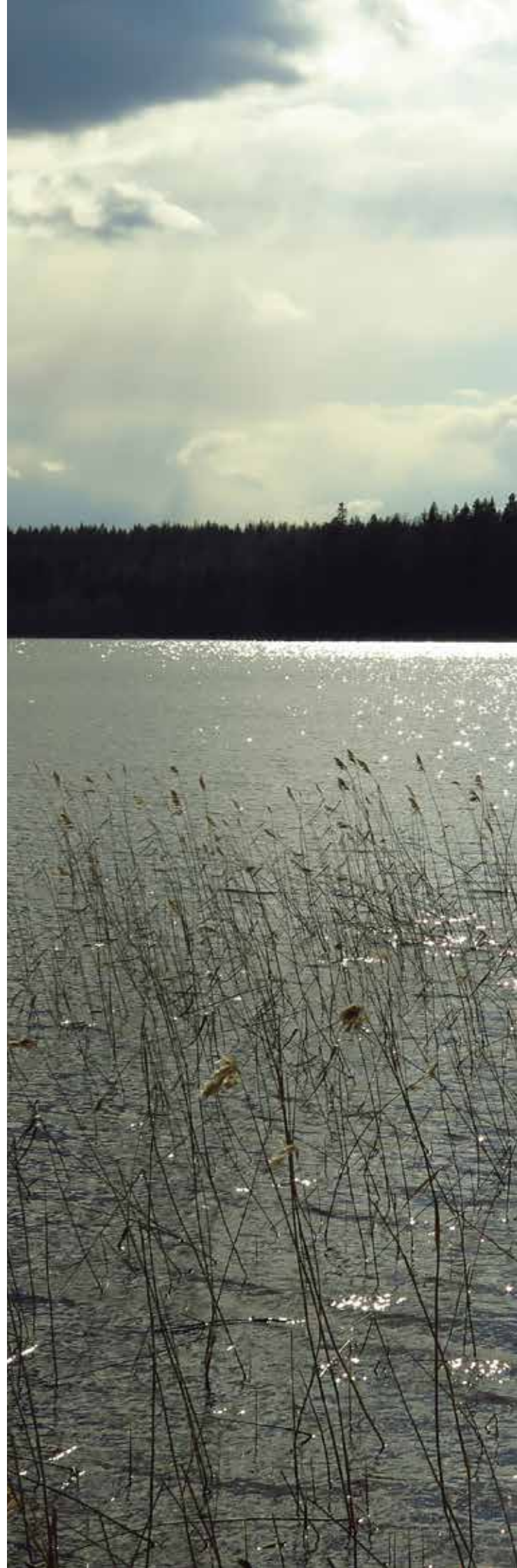
Ylimmäinen on toiseksi suurin järvi ja Niemenjärvi on neljänneksi suurin. Ylimmäinen on Vihdin kunnan kolmanneksi syvin järvi. Syvin kohta on 10,5 metrissä ja keskisyvyys on 3,8 m. Niemenjärvi on kooltaan pieni ja Vihdin kunnan viidenneksi syvin järvi. Sen syvin kohta on 9,9 m. Molemmat järvet ovat humuspitoisia.

Kaikki järvet ovat merkittäviä alueen virkistyskäytön kannalta. Ylimmäisen ja Niemenjärven rannoilla on jonkin verran pysyvää asutusta ja peltoja. Niemenjärven rannoilla ei ole juuri vapaa-ajanasuntoja, vaan sen rannoilla on soistuneita alueita, uimaranta ja muuta virkistyskäyttöä. Muiden järvien rannoilla on runsaasti kesäasutusta. Ylimmäisen rantaviivaa kaunistavat paikoitellen jyrkät kalliot.

Ylimmäisestä saatiin ennen paljon rapua ja kalaa, mutta kannat ovat ehtyneet. Syynä kalakantojen ehtymiseen oli järvimalmin Högforsin ruukin tarpeisiin nosto 1800-luvun loppupuolella.

Rantojen ja vesistöjen sekä luonnon monimuotoisuuden hoidon tueksi alueelle on tehty kosteikkojen ja luonnon monimuotoisuuden yleissuunnitelma.

**Kehittämissuositus:** Kylän alueelle on kosteikkojen yleissuunnitelmassa esitetty yhdeksää erilaista kosteikkoa. Kosteikot lisäävät luonnon monimuotoisuutta ja ottavat veden mukana virtaavaa kiintoai-



*”Oikeaan aikaan tehdyillä kalojen siirroilla hoidetaan kalakantoja. Lapoos oli ennen hirmuinen särkikanta. Me istutettiin hauke, että särki häipyis ja kyllä se häipy. Nyt siellä on isoja ahvenia ja haukia.*

*Niemenjärvessä hauki on syönyt ahvenet vähiin. Siellä on enemmän petokalaa kuin ruokaa. Tuollainen kuuden -seitsemän kilon hauenjontti syö kilon päivässä pikkukalaa, vähintään. Nyt on järvis isoo kalaa. Minä sain Lapoost oli yli 14 kiloisen hauen.”*

*- Risto Kivistö, kalastuskunta -*





nesta ja ravinteita kiinni. Tästä syystä niiden rakentaminen kannattaa. Kosteikkojen perustamiseen ja hoitoon on saatavilla erilaisia rahoituksia. Erilaisten kosteikkojen ketju on suunniteltu muun muassa Pirtinojan varrelle.

Rannat ovat merkittäviä virkistyskäytön ja virkistykseen kannalta. Yhteisiä rantoja tarvitaan myös oleskeluun, uimiseen ja veneiden säilyttämiseen. Niitä kannattaa kehittää monipuolisiksi toiminta-alueiksi.

#### 5.4 KYLÄN LUONTO- JA YMPÄRISTÖARVOT

**Arvot ja kuvaus:** Vihtijärven alueella vaihtelevat kuivahkot, tuoreet ja lehtomaiset kangasmetsät, lehdot, pellot ja kulttuuri-vaikutteiset rakennetut alueet.

Alueella on useita liito-oravan elinympäristöjä, luonnontilaisia puroja ja jokia, ojittamattomia suoalueita sekä kalliometsiä, joissa on metsälain mukaisia erityisen tärkeitä elinympäristöjä. Vihtijärvi sijoittuu Eteläboreaalisen vyöhykkeen vuokkovyöhykkeelle ja Uudenmaan eliömaantieteel-



Sunnuntai, 21.3.2010 klo 15.00 Ylimmäisen jäänselkä

*Aurinko ei alkanutkaan paistaa, vaikka säätiedotuksessa niin vähän lupailtiin. Mutta eipä sada luntakaan. Verkkoja saadaan kokea täysin pysähtyneessä, lämpöisessä kevätssä. Kalakaveri tiirailee vuoroin taivaalle, vuoroin avaan. Auringon ja kalan toivossa. ”Ei tullut kuin 2 haukea pataan. Vähän jäi laihaksi meidän iltapäivä”, toteaa kalastaja hieman pettyneenä viimeisen verkon puolivälissä.*

*”Mikä ihme humisee”, kysyn keskeyttäen verkon nostamisen. Majesteetillisesti kaartuen joutsenpariskunta ylittää meidät jatkaen lentoaan kohti Kaislarantaa. Jälleen kaarros vasempaan. Lentokorkeutta pudottaen, siipiään räpäyttämättä loiva kaarros jatkuu Ylimmäisen etelärannan suuntaiseksi, hitaasti laskevaksi linjaksi kohti jään pintaa. Kuin hidastetussa elokuvassa.*

*”Nehän laskeutuu jäälle”, totean epäuskoisena. Äkkiä, juuri ennen kun jalat koskettavat lumista jäänpintaa, alkavat työläät siipien iskut. Sentti sentiltä pariskunta nousee jään pinnasta korkeammalle. Nokka kohti itää jatkuu verkkainen nousu. Ei ollut Ylimmäinen vielä valmis kansallislintumme laskeutua. Vaan toivat kevään Vihtijärvelle.*

*Toivottavasti löysivät suojaisen yöpaikan, kun saatiin taas illalla oikein olan takaa uutta lunta joutsenien kunniaksi.*

- Tero Pullinen -

liselle alueelle.

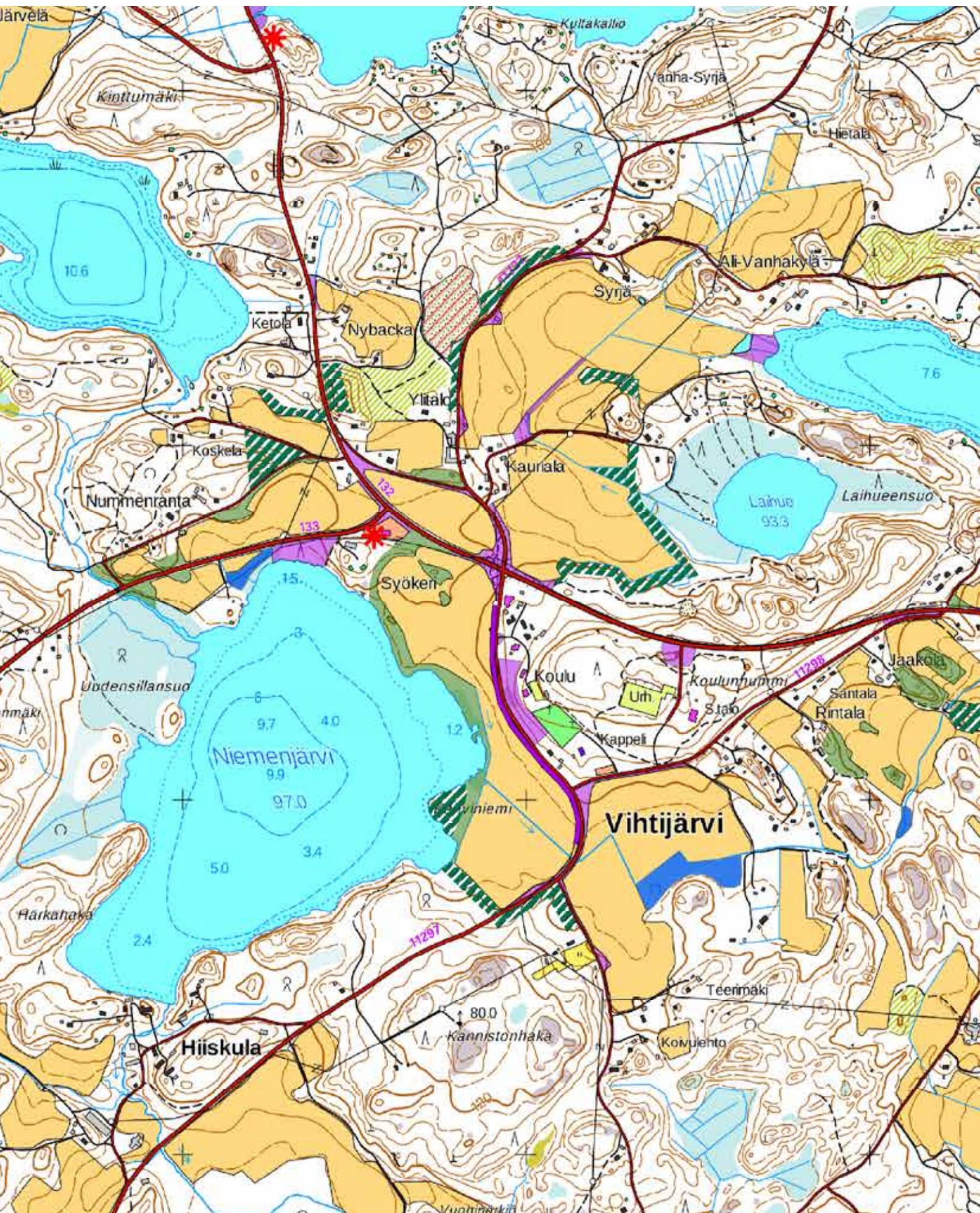
Kylän alueella on yksi luonnon-suojelualue, Nokkalan jalopuumetsikkö Vihtijärven pohjoisrannalla. Valkialammin rannoille ja järven lounaispuolelle sijoittuu arvokas moreenimuodostuma.

Metsäalueet ovat tyypillisimmillään havupuuvaltaisia kangasmetsiä. Vanhaa metsää esiintyy pienehköinä kuivoina eri puolilla aluetta, erityisesti järvien ranta-alueilla.

Vihdin koillisosassa, Ylimmäisen

kylässä on arvokas Palokankaan moreeni-alue. Alueella on kasvistoltaan arvokkaita pientareita. Alue kuuluu laajempaan luonnon ydinalueeseen ja sen kautta kulkee maakunnallisesti tärkeä ekologinen käytävä.

Hyvinkään länsiosassa ja Vihdin koillisosassa Hyvinkään Livinkylän lounaispuolella ja Vihtijärven kylän koillispuolella on asumatonta metsäaluetta. Alue on laaja-alainen valtakunnallisesti arvokas moreeni-alue. Alueella on lähteikköjä, pirunpeltoja, pienilaisia soita sekä rakentamatonta ranta-



MAISEMANHOITOKOhteet

Merkinnät



Kylämainokset ja ilmoitustaulut



Raivauskohteet, 3 vuoden välein



Maisemanhoitokohteet, harvennus



Luonnonhoitokohteet, laidunnus tai harvennus



Kosteikkojen paikat



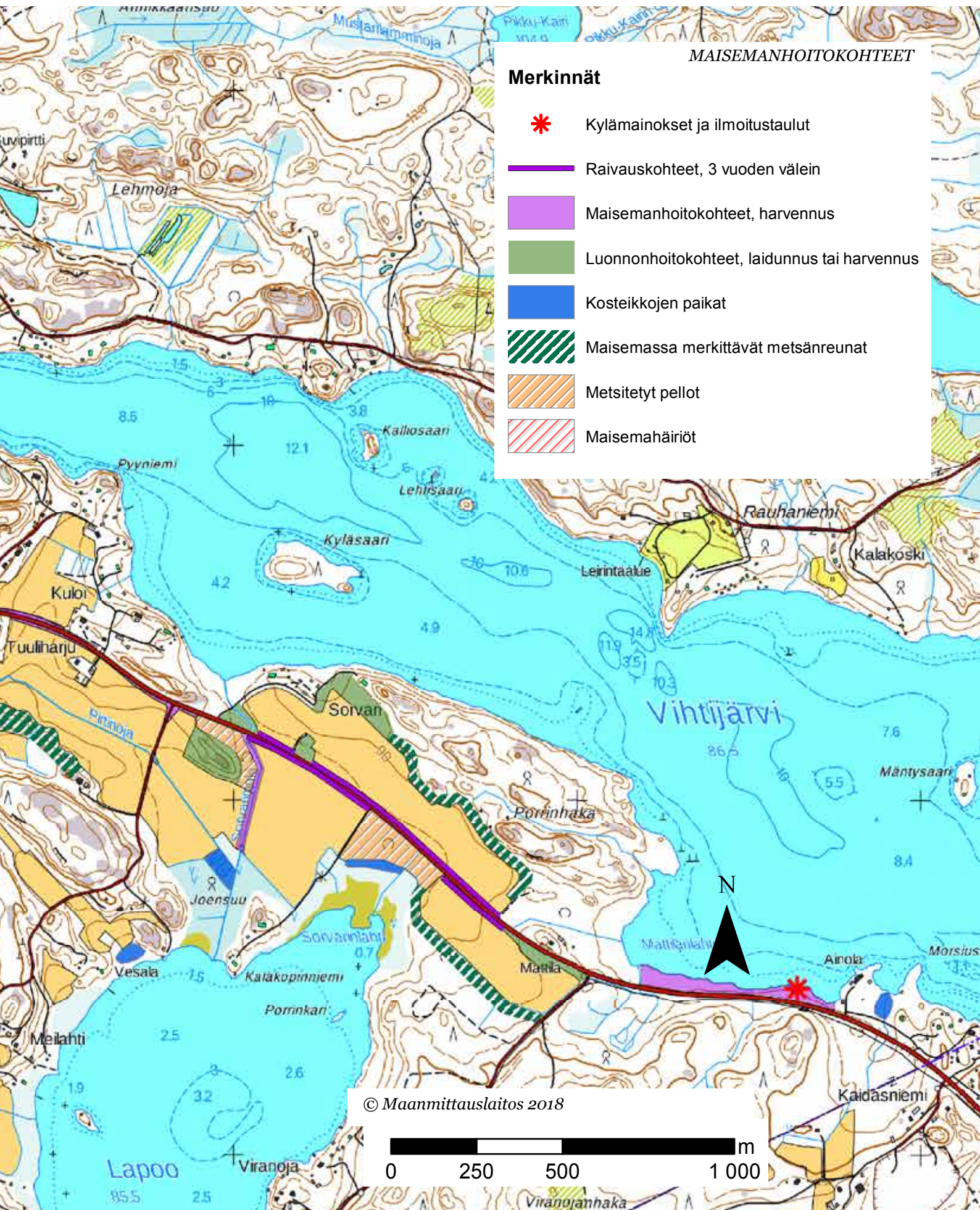
Maisemassa merkittävät metsänreunat



Metsitetyt pellot



Maisemahäiriöt





aluetta. Alueella on pesinyt varpuspöllö ja viirupöllö. Silmälläpidettävällä tikankontilla on pari esiintymää alueella. Alueet ovat hyvin kytkeytyneet ympäristön muihin arvokkaisiin luontoalueisiin.

Vihtijärven linnusto on pääosin tavanomaista havu- ja sekametsien sekä pelto- ja kulttuuriympäristöjen lajistoa. Metsäalueilla yleisinä esiintyvät Suomessa hyvin runsaslukuiset pesimälajit kuten peippo, pajulintu, metsäkirvinen, punarinta, hippäinen, rautiainen, kirjo- ja harmaasieppo, peukaloinen, tiltalti, mustarastas, laulurastas, punakylkirastas ja kulorastas. Alueella esiintyvät myös kaikki yleisimmät tiaislajimme, puukiipijä, käpytikka, kottarainen, pikkukäpylintu, palokärki ja sepelkyyh-

ky. Peltoympäristöjen lajistoa edustavat puolestaan keltasirkku, kiuru, kuovi, töyh-töhyppä ja pensastasku. Petolintulajeista alueella on havaittu varpushaukka, tuulihaukka, hiirihaukka ja kalasääski.

Liito-oravia on havaittu Petäyksen lounaisrannalla, Ylimmäisen pohjoisrannalla ja Ilmakkaankallio metsäsaarekkeessa. Melko laaja, liito-oravan elinalueeksi sopiva metsäalue on Iso-Kairin ja Vihtijärven välisen laskuojan varrella.

Alueelle on tehty kosteikkojen ja luonnon monimuotoisuuden yleissuunnitelma, mihin on merkitty merkittäviä kulttuuriympäristön luonnon monimuotoisuuskohteita.

Vihtijärvellä on kulttuurimaisemas-



sa muutamia luonnonmonimuotoisuus kohteita. Ne sijaitsevat saarekkeissa, reunavyöhykkeillä ja jokien varsilla.

**Kehittämis ehdotus:** Metsänreunat ja saarekkeet säilyivät ennen avoimimpina laidunnuksen myötä, mutta nykyisin avoimet tai puoliavoimet reunavyöhykkeet ja saarekkeet ovat yhä harvinaisempi näky. Monimuotoisuuden edistämisen kannalta parhaita paikkoja ovat kaakon ja lounaan väliseen ilmansuuntaan kohdistuvat alueet. Jos alue yhdistyy hiekkapohjaiseen maalaajiin, on se hyvä paikka monimuotoisuuden edistämiseksi. Tällaisia paikkoja kannattaa hoitaa harjualueiden reunoilla myös Vihtijärvellä. Paahteisia reunavyöhykkeitä on hyvä

hoitaa säännöllisellä havupuiden poistolla.

Raivaamalla reunavyöhykkeiden ja saarekkeiden puustoa avarammaksi ja säästämällä lahopuita voidaan myös lisätä luonnon monimuotoisuutta. Pellon ja metsän tai pellon ja vesistön reunavyöhykkeet ovat tärkeitä ravinnonhaku- ja pesimäpaikkoja linnuille ja riistalle. Niittymäisten reunavyöhykkeiden kasvit ovat tärkeitä perhosille, pölyttäjäille ja muille hyönteisille.

Puulajeiltaan ja iältään vaihteleva reunavyöhyke sopii hyvin raivattavaksi. Reunoissa säilytetään kauniit marjovat puut ja pensaas, laho- ja maisemapuut. Niittymäisiä laikkuja sisältävä reunavyöhyke tai alue sopii hyvin laidunnettavaksi.

Pohjoiseen suuntautuvat reheväkasvuiset reunavyöhykkeet ovat hankalia hoidettavia ja niiden hoidolla harvoin saadaan lisättyä monimuotoisuutta, niiden hoitaminen parantaa yleensä maisemaa.

Rantojen yleisenä hoito-ohjeena on, ettei alueita raivata kaavamaisesti, vaan ryhmitellen, välillä puuston ollessa ryhminä ja välillä tuoden esiin kauniita yksittäispuita ja vesistö näkymiä. Säilyttämisen arvoisia ovat maisemallisesti hienot vanhat ja marjovat puut. Rannoilla on monesti myös pysty- ja maalahopuustoa. Niitä tulisi säilyttää rannoilla, sillä ne lisäävät alueen linnuston ravinto- ja pesäpaikkoja.

Niemenjärven ja Vihtijärven rantavyöhykkeillä voidaan valita muutamia näkymäsektoreita, joiden puustoa harvennetaan suunnitelmallisesti, jotta vesi näkyy maisemassa. Säilyttämällä puuryhmiä ja tuomalla esiin yksittäisiä maisemapuita luodaan rantaan monimuotoista maisemaa.

Pellon ja Niemenjärven välinen puustoinen reunavyöhyke on mahdollinen maatalouden ympäristösopimus kohde. Alueen luonnon ja maiseman hoitoon on mahdollista saada tukea. Tukea maksetaan keskimäärin 40 metrin levyisen reunavyöhykkeen alalta. Kohteen hoidoksi sopivat joka toinen vuosi toteutettavat vesakkojen-raivaukset tai laidunnus.

Koulunnummen eteläreuna on kasvamassa umpeen. Alueen raivaus avaa näkymiä harjun päältä. Alue on merkittävä näköalapaikka kyläkeskuksessa. Kohteen hoitoon sopisi myös laidunnus lampailta. Eläimet myös elävöittävät maisemaa.

Luonnonlaidunten ja perinnebiotooppien laidunnukseen, metsäsaarekoiden ja reunavyöhykkeiden hoitoon on mahdollista hakea maatalouden ympäristösopimus. Laidunnus on hyvä tapa hoitaa luonnon monimuotoisuutta maatalousympäristössä. Viljelijät ja rekisteröityneet yhdistykset voivat saada ympäristösopimuksen.

## 5.5 PELTOMAISEMA JA PELTOLUONTO

**Arvot ja kuvaus:** Olemassa olevat pellot sijoittuvat muinaisen Yoldiameren lahtiin, joihin on kerääntynyt hienoja maaperän aineksia. Ne ovat lustosavia, jotka sisältävät vähän eloperäisiä aineksia. Alueella on ollut kylä jo keskiajalta ja 1600 -luvulta. Tästä voidaan päätellä, että myös alueen vanhimilla pelloilla on ikää vähintään 400 -500 vuotta. Ne ovat myös kulttuurihistoriallisesti arvokkaimpia. Karttatarkastelun perustella vanhimmat pellot ovat vanhojen kylätonttien ympärillä.

Pellot ovat tärkeä elementti maa-seudun kulttuurimaisemassa. Ne ovat yleensä alueen vanhimpia näkyviä kulttuurielementtejä. Ne tuottavat myös ruokaa ja ne avaavat näkymiä lähiympäristöön. Peltopinta-alaa on Suomessa vain noin 8 %. Pellot muodostavat metsäisessä maisemassa merkittäviä avoimia maisematiloja. Pellot

muuttuvat vuodenaikojen mukaan ja tuovat maisemaan vaihtelua myös viljelykasvien lajivalintojen mukaan. Pellot ovat myös merkittävä elinympäristö joillekin linnuille ja nisäkkäille.

**Kehittämisehdotus:** Peltoalueille rakentamista ei suositella. Rakennusten tulee liittyä tasapainoisesti olevaan rakennuskantaan ja maisemarakenteeseen. Alueen maisemarakenteen ja maisemakuvan tulisi säilyä uuden rakentamisen jälkeenkin. Uutta rakentamista sijoitettaessa otetaan huomioon myös ympäröivään maisemaan avautuvat avoimet näkymät, jotta niitä ei tukita rakentamisella. Myöskään peltojen metsittäminen ei ole suositeltavaa.

Parasta maisemanhoitoa kylässä on peltojen pysyminen viljeltyinä ja ruuantuotannossa. Vihtijärven keskustan alueella voidaan luoda maisemapelloilla, maisemakasvikaistoilla, luonnonhoitopelloilla ja viljelykierrolla jatkuvasti muuttuvaa maisemaa. Pelloille kannattaa valita välillä uusia kasvilajeja. Riistapellot tulee sijoittaa kauemmas vilkkaista teistä.



## 5.6 METSÄNREUNAT KULTTUURIMAISE- MASSA

**Arvot ja kuvaus:** Vihtijärven maisemassa on muutamia rakentamattomia metsäreunoja, jotka rajaavat kulttuurimaisemaa. Niiden ansiosta maisemassa on tasapainoisia ja rauhallisia näkymiä. Reunavyöhykkeet tarjoavat elinpaikkoja kasveille ja eläimille, jotka viihtyvät pellon ja metsän vaihtumisvyöhykkeillä.

Kylässä on Veirlän vanhan kylän alueella istutettu vanhoja peltoja koivulle. Nämä alueet näkyvät vielä selvästi tiemaisemassa.

**Kehittämisehdotus:** Joillekin reunavyöhykkeille voidaan saada maatalouden ympäristösopimuksen kautta rahoitusta. Tukea voidaan myöntää 20 metriä pellolta metsään päin ulottuvalle alueelle. Reunavyöhykkeen tulee rajautua peltoon.

Metsän ja pellon reunavyöhykkeellä raivaus tehdään paikoitellen ja vähitellen tihentyen metsään päin. Raivaus olisi hyvä tehdä joka toinen vuosi, jollei aluetta laidunneta. Raivausjäte tulee kerätä pois.

Ympäristösopimukseen sopivien reunavyöhykkeiden tulee olla tavallista metsää monimuotoisempia tai tuen ha-

kijalla tulee olla halu kehittää näistä reunavyöhykkeistä monipuolisempia. Hyviä tunnusmerkkejä ovat suuret maisemapuut, marjovat puut ja pensaat, katajat ja pensaat kuten taikinamarja ja lehtokuusama. Metsäreunoilla voi olla myös kivisyyttä ja lahoppuustoa. Yleensä parhaat reunavyöhykkeet ovat etelään päin avautuvia lämpimiä reunoja.

Metsänhoitotöitä kannattaa tehdä maisemallisesti merkittävässä paikoissa vaihteittain. Voidaan jättää hakkuussa suojavyöhyke varttunutta puustoa reunaan ja taustametsän kasvaessa uusia reunavyöhyke. Näin säilytetään jatkuvasti näkyvä reunametsä.

Pellolle istutetut koivikot kannattaa kehittää valoisiksi metsiksi. Ne näkyvät vielä maisemassa selkeästi peltoistutuksina. Koivikot tuovat maisemaan oman elementtinsä ja muistuttavat vanhoista pelloista.

*Kylässä on hieno näköalapaikka Koulunnummen päällä ja koulun pihassa. Mäeltä avautuvat viehättävät maisemat männyn runkojen välistä Niemenjärvelle.*

*Kohteessa tulisi pitää maisemanhoitotalkoita ja tempauksia vähintään joka toinen tai kolmas vuosi.*





*Vanha koulu*



*Uusi koulu*



## 5.7 KOULU, SALON KAUPPA JA YLI-SEPPÄ

**Arvot ja kuvaus:** Vihtijärven koulurakennukset sijaitsevat luonnonkauniilla harjanteella Niemenjärven läheisyydessä mäntymetsän keskellä ja harjun päällä. Harjulta avautuvat maisemat Niemenjärvelle. Vanhempi koulu on rakennettu vuonna 1895 ja uudempi koulu 1925. Avoimella pihalla on lasten leikkivälineitä ja sora-kenttä. Uuden koulun eteläiselle puolelle perustettiin hedelmäpuutarha vuonna 1947 opettajatar Anni Taskiselle. Rinteessä kasvaa yhä hedelmäpuita. Koulujen vieressä on päiväkotit niiden viereisessä monitoimitalossa. Sen paikalla oli ennen opettajille varattua peltoa. Oma koulu on arvokas asia kylässä.

Yli-Sepän miljöö on kauniilla paikalla, josta avautuvat näkymiä Niemenjärvelle ja pellolle. Pihaa koristaa myös vanha tammi. Yli-Sepän rakennus on valmistunut vuonna 1798 ja tienpuoleinen pää valmistui vuonna 1805. Asuinkäytössä talo on ollut 1900-luvun puoleenväliin. Talo on ollut

kylän toiminnan keskeisimpiä rakennuksia. J.E. Salon kauppa toimi vuosina 1910 -1916 rakennuksen tienpuoleisessa päässä. Yli-Sepän talossa toimi myös posti 1907- vuodesta alkaen. Se muutti J. E. Salon kiinteistöön 1910 -luvun lopulla. Rakennuksen vanhassa päädyssä toimi myös hammaslääkäri vuonna 1925. Yli-Sepän rakennusta käytetään nykyään juhlatilaisuuksiin (Yli-Sepän talon kuva sivulla 39). Viereinen metsänhoitajan talo on asuinkäytössä (kuva sivulla 29).

J. E. Salon kauppa valmistui Yli-Sepää vastapäätä olevalle tontille vuonna 1912. Kaupassa oli myös posti. Uusi "liikekeskus" (kauppa, posti ja osuuspankki) rakennettiin Seppo Salon toimesta Vihtijärven keskustaan vuonna 1972.

**Kehittämisehdotus:** Yli-Sepän talossa on ollut paljon toimintaa. Miljöö ja historia olisi hyvä saada nostettua esille opaskyltein. Myös kylän kauppohenkilöstön historia kertoo erilaisista aikakausista. Miljöön säilyminen



*Entinen Salon kauppa*

on tärkeää. Alue edustaa kauniisti aikaansa.

Koulun puoleinen piha on talvella liukas, siihen tarvitaan pintavesien ohjausta. Lisäksi rinteestä valuu rankkasateilla veden mukana hiekat alas mäkeen. Koulun pihalla sijaitsee myös kunnan omistama talousrakennus, joka kaipaisi kunnostusta.

## 5.8 HAUTAUSMAA JA KAPPELI

**Arvot ja kuvaus:** Vihtijärvellä oli ollut toiveita omasta hautausmaasta ja rukoushuoneesta jo 1900-luvun alussa. Kuitenkin niiden perustaminen sai odottaa vuoteen 1946, jolloin kylällä tapahtui tragedia. Hiiskulan kartanon autonkuljettajan Toivo Rantalan lapset hukkuivat raihoon Niemjärveen eli Alimmaisen järveen. Tällöin omistaja, insinööri Hans Wilhelm Brummer lahjoitti Vihdin seurakunnalle yli 3 ha alueen kolme päivää tragedian jälkeen. Hukkuneen Antero-pojan mukaan nimettiin myös kappeli ja hautausmaa.

Kappeli valmistui vuonna 1961. Kappelia koristaa Severin Falkmanin alttaritaulu. Kirkonkellon lahjoitti Hilja Kymäläinen. Hautausmaa kertoo hiljaista tarinaa Vihtijärven kylästä. Kylien omat hautausmaat ovat harvinaisia.

## 5.9 URHEILUKENTTÄ, PURURATA JA NUMMITUPA

**Arvot ja kuvaus:** Kylällä on ollut 1900-luvun alusta asti paljon seura- ja kylätoimintaa. Toiminnan keskus oli 1900-luvun alussa Hiiskulan kartanon lato. Vuoden 1918 sodan jälkeen perustettiin uusia seuroja, kuten Lottajärjestö, Suojeluskunta ja Pienviljelijöiden yhdistys. Ennen toista maailmansotaa perustettiin VPK.

Vuonna 1945 kylän yhdistykset päättivät perustaa kylälle yhteisen kokoontumispaikan ja sitä varten perustettiin Nummitupa Oy. Monien vaiheiden kautta vuonna 1952 Nummitupa Oy siirrettiin kokonaan VPK:n omistukseen. Nummituvan rakentaminen alkoi vuonna 1952 ja rakennus valmistui 7.6.1954. Suuren talon on suunnitellut hyvinkäläinen rakennustoimisto Heikki Siikonen Kerkkoon työväentalon piirustuksien mukaisesti. Myöhemmin talon yhteyteen rakennettiin paloasema letkunkuivaustorneineen. Samalla kun tontilta kaadettiin rakennuspuuta, syntyi myös urheilukenttä. Talossa on myös näytetty

elokuvia ja talo toimii edelleen juhlatilana.

Nummituvan siirryttyä VPK:n hallintaan alkoi aktiivinen varainhankinta toiminnan takaamiseksi. Ensimmäisten 20 vuoden aikana Nummitupa oli hyvin suosittu tanssipaikka ja siellä esiintyivät ajan suurimmat viihdetaitelijat kuten Olavi Virta, Annikki Tähti, Lasse Mårtenson, Eino Grön, Matti ja Tappi ja Reijo Taipale sekä monet muut. Vielä 1970-luvulla talossa esiintyivät muun muassa Danny, Kirka, Tapani Kansa, Pepe Willberg, Frederik, Anita Hirvonen ja Eija Sinikka.

Nykyään yleisurheilukenttä ja valaistu pururata ovat niin koululaisten kuin kyläläistenkin ahkerassa käytössä. Talvella pururataa käytetään hiihtämiseen ja yleisurheilukenttää luisteluun. Nummituvasta löytyvät myös kunto- ja liikuntasali. Rakennus sijaitsee Koulunummen harjulla. Se on ensimmäisen Salpausselän reunamuodostelmaan kuuluva harjuaalue.

**Kehittämis ehdotus:** Korkeushyppypaikan patjan säilytykseen olisi hyvä tehdä katos. Siellä voisi myös säilyttää tapahtumissa tarvittavia penkkejä sekä kesäisin kaukalon reunoja. Myös pukukoppi on tarpeellinen. Rahoitusta tämän monitoimirakennuksen tekemiseen voi hakea toimintaryhmä Ykkösakseli ry:ltä.

Pururadan tasoitus ja juurien peittäminen olisi hyvä suorittaa lisäämällä soraa tai hiekkaa reitille.

Nummituvan käyttöönoton yhteydessä kerrottiin, että talo voisi toimia myös retkeilymajana, sillä ympäristö tarjoaa mitä parhaimmat ympärivuotiset retkeilymahdollisuudet. Tässä 1950-luvun ajatuksessa saattaisi olla edelleen mahdollisuuksia.

*Ylhäällä Nummitupa ja alhaalla kappeli. Koulunummen alueelle ovat tyypillisiä suuret männyt. Männyt kannattaa tuoda esiin maisemassa.*



## 5.10 MUINAISJÄÄNNÖKSET

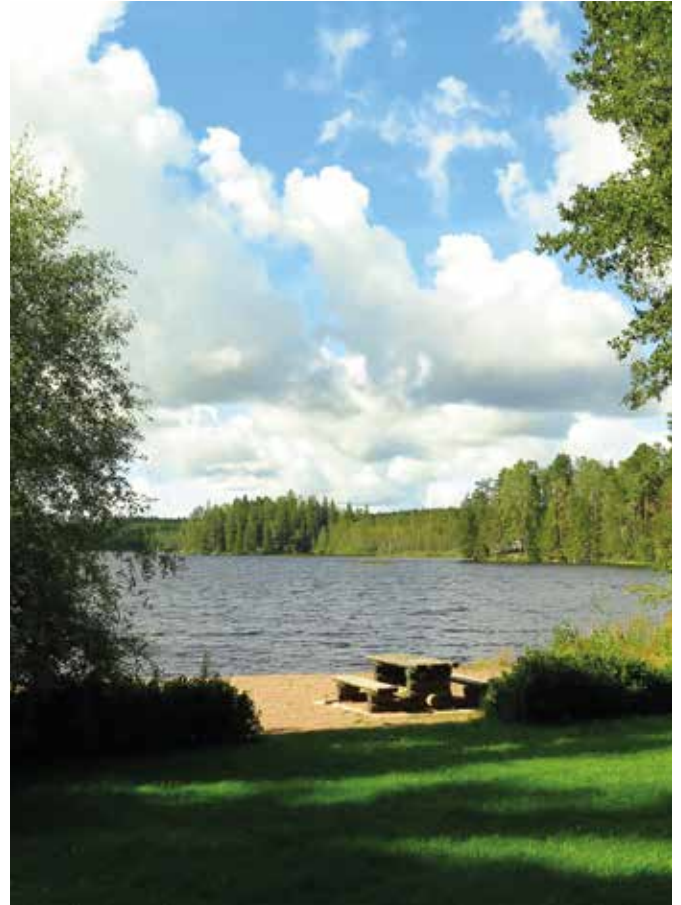
**Arvot ja kuvaus:** Kylässä on muutamia kiinteitä historiallisen ajan muinaisjäännöksiä. Muinaisjäännöksille ei saa tehdä mitään ilmoittamatta siitä museotoimelle. Muinaisjäännökset ovat maassa tai vedessä säilyneitä muistoja menneistä sukupolvista. Ne kertovat elämisestä, asumisesta, liikkumisesta, elinkeinojen ja uskonnon harjoittamisesta sekä kuolleiden hautaamisesta. Jotkut muinaisjäännökset, kuten hautaröykkiöt, uhrikivet ja linnavuoret, erottuvat maisemassa vielä tänäkin päivänä. Toiset ovat kokonaan maan peitossa kuten asuin- ja työpaikat ja maahan kaivetut haudat.

Vihtijärven kylässä on neljä mahdollista keskiaikaista kylänpaikkaa. Kohteiden paikannus perustuu vanhoihin karttoihin ja on suuntaa-antava. Keskiaikaisiksi kyliksi määritetään Veirlä, Vanhakylä ja Hiiskula. Niemenjärven rannassa sijaitsee neljäs Niemen keskiaikainen kylänpaikka. Niemen yläpaikasta on merkkejä kolmessa kohdassa, rannassa ja metsäsaarekkeissa. Niissä on jäännöksiä kiviaidoista ja rakennusten kivijaloista. Suomen keskiaika alkaa määritelmästä riippuen 1100- ja 1200-lukujen kuluessa sitä mukaa, kun Suomi siirtyy hitaasti esihistoriasta historialliseen aikaan. Suomen keskiajan katsotaan päättyvän 1500-luvun kuluessa. Käytettyjä takarajoja ovat esimerkiksi vuosi 1523 tai 1570-luku. Kylässä on todennäköisesti ollut myöhäiskeskiajalla ja sen lopulla asutusta.

Vihtijärven keskiosassa sijaitsevaa Mäntysaarta on nimitetty myös Pyhäsaareksi. Saaren eteläkärkeen, noin 5 m rannasta on haudattu 2 laukkuryssää: "Mirri ja Matti". Kalle Haaff Nokkalan torpasta on kertonut laukkuryssien kuolleen ilmeisesti spitaaliin noin vuonna 1750, jolloin hänen isoisänsä hautasi vainajat saareen, koska Vihdin kirkkomaahan hautaamiseen ei ollut varaa.


**Kehittämisehdotus:** Museovirastolla on selkeä ohjeistus muinaisjäännösten hoidosta. Museovirasto ohjaa, neuvoa ja valvoo muinaisjäännösten maisemanhoitoa ja merkitsemistä yhdessä maakuntamuseoiden kanssa. Muinaisjäännösten maisemanhoitoa ohjaa ensisijassa muinaismuistolaki.

Muinaisjäännösten hoidolla tarkoitetaan muinaisjäännöksen ja sen lähiym-



päristön maiseman hoitoa. Hoidon ensisijainen tavoite on arkeologisen kulttuuriperinnön suojelu ja kohteen tuominen esille tämän päivän maisemassa. Ympäriämme oleva maisema muuttuu koko ajan. Muinaisjäännösten säilyttäminen kulttuurimaiseman varhaisimpana aikakerrostumana tuo menneisyyden osaksi arkipäiväämme. Hoidettuina, opastettuina ja merkittyinä muinaisjäännöskohteet lisäävät asuinympäristömme ajallista ulottuvuutta ja viihtyisyyttä.

Maisemanhoidon toimet pyritään ulottamaan luonnollisesti rajautuviin maisemallisiin kokonaisuuksiin, jolloin maiseman kerroksellisuus tulee paremmin huomioituksi. Maisemanhoito ei pyri pysäyttämään alueen kehitystä millekään tietylle tasolle eikä tavoittele mitään muinaista maisemaa. Hoitoa suunniteltaessa muinaisjäännösaluetta tarkastellaan kokonaisuutena, jossa maaston muodot, muinaisjäännös rakenteineen ja alueen kasvillisuus ohjaavat käytännön hoitotyötä.



Rannat ovat tärkeitä virkistysalueita. Vihtijärvellä on kaunis kaakkoon avautuva uimaranta Niemenjärven rannalla.

#### 5.11 KYLÄN UIMARANTA

**Arvot ja kuvaus:** Kyläläisten uimaranta on kauniilla paikalla Niemenjärven rannassa. Rantaan on tehty myös talkoovoimin WC ja penkkiryhmät. Kyläranta on tarkoitettu vain kyläläisten käyttöön. Ranta on hyvässä kunnossa. Leikkivälineet ja penkit ovat mahdollisia kehittämisen tai kunnostuksen kohteita tulevaisuudessa.

#### 5.12 UUDENSILLANSUO

**Arvot ja kuvaus:** Uudensillansuo sijaitsee Niemenjärven pohjoisosassa Karkkilantien kohdalla. Suo on säilynyt ojittamattomana, mutta metsätalousalueiden ojituksella on ollut vaikutusta tämänkin suoalueen vesitalouteen. Siellä esiintyy kuitenkin tyypillistä suokasvillisuutta ja on selvästi luonnon monimuotoisuuden kannalta erityinen alue. Uudensillansuolla on suhteellisen laaja ja edustava hieskoivu- ja tervaleppäluhtametsä.

**Kehittämisehdotus:** Tiemaiseman raivaus Uudensillansuon ja jokilaakson kohdalla

Karkkilantiellä avaisi joki-, suo- ja järvinäkymiä. Uudensillansuolla voisi olla myös lyhyt kaikille sopivan esteetön pitkospuureitti.

#### 5.13 KYLÄN ALUEEN PIENVEDET

**Arvot ja kuvaus:** Vihtijärvellä on useita lampia, puroja ja lähteitä. Merkittävät joet kylän alueella ovat Vihtijoki, Sorvarinjoki ja Lapoonjoki. Pienet järvet ja lammet ovat pääasiassa humuspitoisia ja melko karuhkoja. Pienempiä järviä Vihtijärven luoteispuolella ovat Petäys ja lounaispuolella Laihue sekä eteläpuolella sijaitseva Kurikanjärvi. Muita pieniä vesistöjä ovat Mustalammi, Valkealammi ja Iso-Kairi, Mäntysuo ja Hiukkalamminsuu.

Harju- ja kumpumoreenimuodostumille sijoittuu useita lähteitä, mutta ne eivät suurimmaksi osaksi ole enää luonnontilassa, esimerkiksi osa niistä on vedenottokäytössä. Alueella sijaitsee myös useita arvokkaita pohjavesialueita, kuten Vihtijärvi ja Koulunnummi. Pienvesistöt ovat lähimaisemassa virkistyskäytölle ja luonnonmonimuotoisuudelle tärkeitä yksityiskohtia.

#### 5.14 MUISTOPUUT JA YKSITTÄISET MAISEMAPUUT

**Arvot ja kuvaus:** Lopentien ja Kytäjätien risteysalueen hopeakuusen Vihtijärvi on saanut lahjana Herrakunnan kylältä vuonna 2010 Valtakunnallinen kylä -kilpailun voiton johdosta.

Lopentien ja Kylänpääntien risteyksessä on ympyrän muodossa oleva maisemallisesti kiinnostava koivuryhmä. Samaan tieristeykseen on istutettu kuusi kyläaktiivi Anu Kuuselalle muistopuuksi toukokuussa 2017.

Yli-Sepän pihassa kasvaa vanha tammi. Kylän alueelta löytyy myös muita suuria tammia, koivuja ja lehtikuusia. Vanhat tammet ja männyt ovat molemmat Vihtijärvellä ominaisia. Myös Koulunummentien vanhat jalopuut, vaahterat ja jalavat ovat näyttäviä. Ylimmäisten tienhaarassa kasvaa iso haapa.

**Kehittämisehdotus:** Muistopuiden ympäristöistä tulee huolehtia vuosittain ja raivata puiden ympäristön vesakot ja korkeat heinikot. Myös muut suuret maisemapuut kannattaa tuoda esiin maisemassa, eli poistaa puiden aliskasvustot eli kaikki puun latvuksen alla kasvavat puut. Myös puun ympäriltä kannattaa poistaa puustoa.

#### 5.15 INFOTAULU JA SYÖKERINTUVAN ALUE

**Arvot ja kuvaus:** Infotaulu on tärkeä paikka kylän tiedottamisen kannalta. Infotaulu on toimiva valoineen ja esittelykohteineen Syökerin tuvan pihapiirissä. Syökerin tupa on merkittävä toiminnallinen piste kylässä.

**Kehittämisehdotuksia:** Pääsy infotaululle pienen rumpusillan kautta olisi tarpeellinen ja infotaulun ympäristö on hyvä pitää avoimena. Ilmoitustaulun alueelle ei tarvita istutuksia. Sitä kannattaa hoitaa ympärillä olevaa kasvillisuutta kehittämällä ja raivamalla.

#### 5.16 MUUTOKSIA MAISEMASSA

**Kuvaus:** Kylän luonteiskulmalla on laaja soranottoalue, joka on myös pohjavesialuetta. Soranottoaluetta rajaavaa kapea metsikkö tienvarressa on maisemallisesti tärkeä. Se sulkee avoimet näkymät soranottoalueelle.

Asutus on nyt sijoittunut kauniisti maisemaan. Kylään ollaan kaavoittamassa uudelle asutuksella paikkoja.

**Kehittämisehdotus:** Soranoton jälkeen alueet tarjoavat ketokasvillisuudelle uusia elinpaikkoja. Yleensä maisemointisuunnitelmassa rinteiden päälle voidaan tuoda sopivaa pintamaata ja istuttaa alueelle tyyppillistä puulajistoa.

Maisemassa merkittävä metsäalue on Koulunnummi. Maisema ei kestä tämän alueen avohakkuuta. Kylän maisema ja identiteetti muuttuu myös keskeisille peltoaukeille rakennettaessa.

Rakentaminen on suunniteltava huolellisesti. Uusi asutus kannattaa sijoittaa maisemaan kuten entinenkin, metsien reunoille ja entisen rakentamisen yhteyteen.

Yläkuvassa on soraonttua rajaava kapea reunavyöhyke. Alueen puusto rajaa hyvin soraontton pois. Raunavyöhykettä voisi jo alkaa vahvistamaan. Se on melko kapea.

Kylässä on liikenteen solmukohdassa Syökerin kahvilan pihassa ilmoitustaulu, jossa esitellään kylän luonto- ja kulttuurikohteita. Sillä on hyvä paikka tuoda alueen arvoja myös ohikulkijoiden tietoisuuteen.





*Vihtijärvellä on paljon erilaisia vesistöjä, lampia, jokia, järviä ja lähteitä. Kuvis-  
sa on tiemaisemassa näkyviä kohteita. Niiden ympäristöä on helppo kunnostaa  
pienillä raivaustoimilla. Raivaaminen toteutetaan lintujen pesintäajan ulkopu-  
olella.*







Maisema on voimavara ja mahdollisuus. Se saa uudet asukkaat muuttamaan kylään, hoidettu maisema tuottaa mielihyvää ja luo hyvää elinympäristöä kaiken ikäisille ihmisille. Maisema ja luonto kiinnostavat matkailijoita ja tuottavat elämyksiä ja virkistystä. Maisemassa on koko kylän tarina esillä. Näiden vinkkien avulla voidaan hyödyntää ja hoitaa kylämaisemaa.

### 7.1. ESITTELE OMA KYLÄMAISEMASI

Kylälle kannattaisi tehdä kyläreittimuodossa esimerkiksi QR- kooditettu tai muuten mobiiliopastettu polku, joka kertoo kylästä ja sen historiasta ja maisemasta. Kylän historialliset rakennukset ja osa muinaisjäänöksistä sijaitsevat lyhyen kävelymatkan päässä toisistaan. Lisäksi maiseman synnystä ja jääkaudesta voidaan kertoa polun varrella. Maiseman koko arvon ymmärtää vasta tuntemalla maiseman historian.

#### **Kylän maisemassa merkittäviä maisemanhistoriasta kertovia kohteita.**

- Rokonkallion jylhä ja louhikkoinen laki, Baltian jääjärven saaria
- Muinaisen Baltian jääjärven / Yoldian meren rantakivikkoja
- Ylimmäisen nykyinen vedenpinta lähellä Yoldian meren korkeinta pintaa, edustaa muinaismaisemaa 10 000 vuoden takaa
- Pellot sijoittuvat Yoldian meren lahtiin, metsänreunoilla usein muinaisranta
- Vanha tiestö noudattaa 1700-luvun linjauksia
- Keskiaikaiset kylätontit sijaitsevat hierarkisissa pisteissä, erottuvat selvästi nykymaisemassa
- Kylien vanhimmat pelto- ja niittyaukeamat ympäröivät kylätontteja, aukeat paikoitellen samat kuin 1700 -luvulla
- Keskiaikaisten kylätonttien ja kylätonteilta muuttaneiden vanhojen kantatilojen alueella säilynyt 1700 -luvun ja 1800 -luvun rakennuskantaa
- Reitillä voi myös esitellä 1900-luvun kohteita, mm. koulut, seurantalot, hautausmaat

Kyläkeskuksen tuntumassa on paljon erilaisia luontokohteita. Lyhyet erilaisilla teemoilla toteutetut luontopolut sopivat kylämaisemaan. Mielenkiintoisia luontoon liittyviä esteettömiä ja lyhyitä pitkospuureittejä voidaan tehdä Uudensillansuolle ja Sorvarinlahteen ja esitellä erilaisia suotyyppejä. Näille alueille sopisivat myös lintutornit. Laihuen ympäristö on myös mielenkiintoinen yhdistelmä pienvesistöä ja harjumaisemaa. Lisäksi kylän kahden joen varret ovat kiinnostavia luontopolkujen paikkoja. Luontopoluille voidaan ottaa teemaksi aistiminen, rauhoittuminen ja virkistys. Luonnon monimuotoisuutta voidaan myös lisätä esimerkiksi tekemällä jonkin lyhyen luontopolun varteen linnunpönttömetsä. Luontopolkujen teemoina voisivat olla myös perhoskasvit ja perhoset. Koulunnummelle kannattaisi tehdä koululaisille jääkausi tai harjureitti. He voisivat suunnitella sen itse esimerkiksi QR-koodireittinä.

### 7.2 HUOMIOI MAISEMA

Vihtijärvellä on halua kehittyä ja saada uusia asukkaita. Uutta rakennettaessa on hyvä tunnistaa kylämaiseman arvot ja asumiseen soveltuvat alueet myös maiseman näkökulmasta. Maisemassa tulisi oppia huomioimaan maiseman perustekijöiden ja erityispiirteiden vaikutus maisemaan. Lisäksi on hyvä oppia tuntemaan alueen perinteisten asuinpaikkojen sijainti.

Kulttuurimaisemassa on tärkeää säilyttää ja lisätä luonnon ja maiseman monimuotoisuutta. Tärkeintä on ymmärtää oman kulttuurimaiseman arvo.

Maiseman perustekijöitä Vihtijärvellä ovat harjut ja selänteet sekä avoimet laaksomuodostumat järvineen. Maaston muodot ovat maiseman selkäranka. Laaksojen eli Vihtijärven peltoaukeiden muutoksen sietokyky on huono. Laaksot eivät kestä laajamittaista rakentamista tai metsittämistä.

Maiseman ajallinen luonne, eheys ja yhtenäisyys ovat melko hyvin säilyneet kylässä. Uusimmat maisemalliset kerros-



tumat ovat Lopentien varressa. Vihtijärven maisema on pienipiirteistä ja se kestää muutoksia heikosti. Rakentamalla voidaan tukkia tärkeitä näkymiä ympäristöön. Maisemassa kannattaa säilyttää mahdollisimman paljon yksityiskohtia, latoja ja maisemapuita.

Kannattaa myös suosia perinteisiä rakentamisen vyöhykkeitä. Vihtijärvellä ei ole koskaan rakennettu pellolle vaan pellon ja metsän reunavyöhykkeille.

### 7.3 MAISEMANHOIDON RAHOITTAMINEN

Maiseman säilymisen kannalta tärkeitä on, että kylän alueella jatkuu peltojen viljely. Lisäksi ympäristösopimusten avulla voidaan hoitaa kylän luonnon monimuotoisuutta peltojen ympärillä.

Maisemanhoitoon on mahdollista hakea maatalouden ympäristösopimuksia. Siinä kohteiden hoitoon sitoudutaan viideksi vuodeksi. Kohteita voi hoitaa laiduntamalla, raivaamalla, harventamalla ja niittämällä. Sopimukseen hyväksytään perinnebiotooppeja, luonnonlaitumia, pellon ja metsän, sekä pellon ja vesistön reunavyöhykkeitä, ja metsäsaarekkeitä. Ympäristösopimuksen

ehdot vaihtelevat vähän sopimuskausittain.

Kylän rakenteiden kunnostukseen ja rakentamiseen voidaan hakea Leader-rahoitusta. Vihtijärvellä mahdollisia kohteita ovat, uimarannan rakenteet, ilmoitustaulut, linja-autokatokset, opasteet ja reittiopasteet, pitkospuut ja lintutornit, urheilukentän rakenteet, penkki- ja pyötäryhmät.

Myös rakennusten ja rakenteiden kunnostukseen on saavilla erilaisia hankerahoituksia. Seurantalojen korjausavustuksia jakaa Suomen kotiseutuliitto.

### 7.4 LAIDUNPANKKI AUTTAA

Vihtijärvellä on muutamia hyvin laitumeksi sopivia alueita. ProAgria Etelä-Suomen ylläpitämä Laidunpankki ([www.laidunpankki.fi](http://www.laidunpankki.fi)) on työkalu, jonka avulla voit hankkia lisää laidunta eläimille tai löytää eläimiä maisemanhoitajiksi. Pankista on myös mahdollista löytää yhteystietoja ympäristöyrittäjistä niin laidunten kuin eläinten hoitoon sekä tiloilta saataviin palveluihin. Tavoitteena on lisätä sopimuksellista yhteistyötä, joka hyödyttää molempia osapuolia. Luonnonlaitumet tarjoavat edullista rehua, ja laidunnus on

samalla erinomaista ympäristön hoitoa. Maisemat avartuvat ja luonnon monimuotoisuus lisääntyy. Rantojen laiduntaminen on helpompaa, kun eläinten juomavesi saadaan järvestä ja aitaa ei tarvita rannan puolelle. Kylässä on kaksi hyvää rantalaidunalueita.

*Niemenjärven rantavyöhykettä ja avaraa peltomaisemaa.*



# LÄHTEET JA LINKKEJÄ:

Forsius-Nummela, J. 1994. Vihdin maisemahistoriallinen selvitys. Raportti 3.3. 1994.

Hirvonen, A. Koski, K. Ahro. J. Söyrinki, R. ja Pakkanen, H. 2016. Maisema. Opas arvokkaiden maisema-alueiden maankäytön suunnitteluun. ProAgria Etelä-Suomi ry. Etelä-Suomen Maa- ja kotitalousnaiset.

Hurme, E. 2012. Vihdin asutushistoriaa, kulttuurimaisemaa ja vanhaa rakennuskantaa. Vihdin rakennuskulttuurisäätiö. Vihti.

Husa, J. ja Teeriaho, J. 2004. Luonnon ja maisemansuojelun kannalta arvokkaat kallioalueet Uudellamaalla. Alueelliset ympäristöjulkaisut. 350. Suomen ympäristökeskus. Helsinki.

Museovirasto. Muinaisjäännösrekisteri. Vihtijärven muinaisjäännökset. [https://www.kyppi.fi/palveluikkuna/mjreki/read/asp/r\\_kohde\\_list.aspx](https://www.kyppi.fi/palveluikkuna/mjreki/read/asp/r_kohde_list.aspx) Viitattu 26.1.2018.

Museovirasto. Muinaisjäännösten hoito. [http://www.nba.fi/fi/kulttuuriymparisto/arkeologinen\\_kulttuuriperinto/muinaisjaannosten-maisemanhoito](http://www.nba.fi/fi/kulttuuriymparisto/arkeologinen_kulttuuriperinto/muinaisjaannosten-maisemanhoito) Viitattu 26.1.2018

Norlamo, P. (Toim.) 2010. Vihdin kruunu. Vihtijärven kylähistoria. Pomo + ohjelma Länsi-Uudenmaan kehitys Luke Ry.

Pimenoff, S. ja Vuorinen, E. 2008. Kosteikkojen ja luonnon monimuotoisuuden yleissuunnitelma Vihtijoen valuma-alueella. Uudenmaan ympäristökeskuksen raportteja 8 | 2008. Uudenmaan ympäristökeskus.

Tapio & Metsäteho. 1999. Rantametsien käsittely. [http://www.metsateho.fi/wp-content/uploads/2015/02/Rantametsien\\_kasittely\\_suositus.pdf](http://www.metsateho.fi/wp-content/uploads/2015/02/Rantametsien_kasittely_suositus.pdf) Viitattu 1.11.2016.

Vihtijärven maisemaselvitys. 2014. Helsinki: FCG suunnittelu ja tekniikka Oy.

Vihtijärven luontoselvitys. 2014. Helsinki: FCG Suunnittelu ja tekniikka Oy.

Uudenmaan liitto. 2016. Uudenmaan viherrakenteen analysointi Zonation-menetelmällä. Kohdekuvaukset. Uudenmaan liiton julkaisuja E 173. Verkkojulkaisu. 2016. [https://www.uudenmaanliitto.fi/files/18786/Kohdekuvaukset\\_Uudenmaan\\_viherrakenteen\\_analysointi\\_Zonation-menetelmalla\\_E173-2016.pdf](https://www.uudenmaanliitto.fi/files/18786/Kohdekuvaukset_Uudenmaan_viherrakenteen_analysointi_Zonation-menetelmalla_E173-2016.pdf)

Karttalähteet:

Alanen, T. 1989. Kuninkaankartasto Suomesta 1776- 1805. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran toimituksia 505.

Lindgrén E.J. & Lindgrén (1806-1828). B53:10/10-25 Vihtijärvi; Niemis, Wanhakylä och Wärälä hemm.: egokarta, protokoll och delningsinstrument . Kansallisarkiston digitaaliarkisto.

Maanmittaushallituksen topografinen toimisto. 1957. Peruskartta 2042 07. Maanmittaushallituksen kivipaino 1957.

Maanmittaushallituksen topografinen toimisto. 1956. Peruskartta 2042 10. Maanmittaushallituksen kivipaino 1956.

Vihtijärvi. Egokarta med beskrifning 1796-1769 (B53;10/3-5). Kansallisarkiston digitaaliarkisto.

Vihtijärvi; N:o 1 Seppä, RN:o 1:2-30, sekä N:o 7 Hiiskula, RN:o 7:1-25, lohkominen, vuokra-alueiden erottaminen ja uusjako 1921-1921 (B53:10/54-115)

Senaatinkartasto 1873. Rivi X, lehti 28.

17 osainen kartta. Sepän perintötilan no 1 ja Hiiskulan rälssitalon no 1 kaikista tiluksista Vihtijärven kylässä Vihdin kuntaa ja Uudenmaan lääniä. 1918.

*Sorvarin vanha kivilaita. Kuva: Kaarina Pullinen*







**LEADER**  
**Ykkösakseli**

